

20. november 2004

Kr. 10,-

69. årgang

ORGAN FOR MENTAL, SOSIAL OG ØKONOMISK NYORIENTERING

Nr. 10

VÅRT MÅL: Et fritt levende selvvirksomt samfunn
 VÅR METODE: Selvkontroll og hensynsløs, men objektiv kritikk
 VÅRT MIDDEL: Ny livsorientering bygget på Kristusimpulsen

MOTTO: Riv ned alle gjerder som skiller menneskene og hindrer dem fra å oppleve og erkjenne våre dype fellesinteresser innenfor vårt felles samfunn. Frem med helhetsfølelsen og totalitetsbevisstheten. Ned med partipolitikken og klassekampen. Frem med det frie levende selvvirksomme samfunn.

Uttalelse om

B. Dybwad Brochmanns økonomiske forfatterskap

Av dosent Johan Vogt

De ovennevnte psykiatriske sakkyndige, direktør Ødegård og overlege Leikvam, har anmodet om at det i forbindelse med den judicielle observasjon av redaktør B. Dybwad Brochmann måtte bli oppnevnt en sakkyndig for å gjennomgå Dybwad Brochmanns litterære produksjon og avgi en uttalelse om denne. Politimesteren i Hordaland har i skriv av 15. januar d.å. anmodet undertegnede om å la seg bli utnevnt som sakkyndig i denne sak. Sorenskriveren på Voss har i skriv av 5. februar meddelt meg at jeg er blitt oppnevnt som sakkyndig for å gjennomgå siktedes litterære produksjon, og jeg tillater meg herved å avgi min redegjørelse. Jeg vil imidlertid med en gang presisere, at jeg har oppfattet det som min oppgave utelukkende å gi en vurdering av Dybwad Brochmanns samfunnsøkonomiske teorier. Det ligger derfor utenfor min oppgave å søke å gi en bedømmelse av Dybwad Brochmanns politiske opptreden i året 1940.

Dybwad Brochmann har ikke gjennomgått noen akademisk utdanning som sosialøkonom og må derfor ubetinget oppfattes som en autodidakt. Han er ved sine synspunkter kommet i sterk strid med de alminnelige vitenskapelige synspunkter som var gjeldende i hvert fall på det tidspunkt da han selv fremtrådte som økonomisk forfatter, og han er derved samtidig blitt stående som en outsider, utenfor den akademiske vitenskap.

Den sosialøkonomiske vitenskap er imidlertid ennå en forholdsvis ufullkommen vitenskap, og man kan derfor ikke uten videre avvise en outsider og hans synspunkter som meningsløse eller forrykte, selv om disse synspunkter måtte stride ganske meget mot de herskende oppfatninger.

Det har gjennom hele den nyere tid fremtrådt tallrike forretningsfolk og lekfolk for øvrig som har utgitt skrifter om samfunnsøkonomi. De fleste av disse lekfolk er tilbøyelige til å ville tillegge en enkelt økono-

misk faktor en dominerende betydning, og vil i samsvar dermed gjerne overse eller i hvert fall ringeakte de øvrige forhold som kan gjøre seg gjeldende. De fleste av disse lekfolks skrifter har derfor heller ikke fått noen som helst betydning for den sosialøkonomiske vitenskap. Det er imidlertid enkelte autodidakter som har fått betydning som pionerer for nye oppfatninger, ennskjønt de selv har fremlagt sine synspunkter i en lite akademisk form, og ennskjønt de a sin egen samtid ble ringeaktet som personer som står utenfor den alminnelige vitenskap. Enkelte av disse outsiders har av ettertiden fått en ærerik plass innenfor den sosialøkonomiske vitenskaps historie. Det mest kjente eksempel på en slik forfatter i nyere tid var den amerikanske forfatter Henry George. I den aller nyeste tid kan man nevne den tysk-sveitsiske forfatter, Silvio Gesell, som i årene umiddelbart før den første verdenskrig fremla pengeteoretiske synspunkter som lenge ble betraktet som sinnsforvirrete. Silvio Gesell har imidlertid etter sin død fått oppreisning av to av vår tids mest kjente sosialøkonomer, Irving Fisher i De Forente Stater og John Mayard Keynes i England. Man må derfor vokte seg for uten videre å fordømme nye og uvante synspunkter fra autodidakter som meningsløse.

Dybwad Brochmann fremtrådte for første gang med sine nye synspunkter under forrige verdenskrig og i årene umiddelbart etter krigen. Hans synspunkter møtte den gang overhodet ingen gjenklang innenfor vitenskapelige kretser. En rekke av de hovedsynspunkter som han den gang fremla, er imidlertid senere trengt igjennom innenfor den sosialøkonomiske vitenskap, og det vil derfor neppe være uriktig å betrakte Dybwad Brochmann som en pioner, ennskjønt han både ved sin terminologi og sin ikke-akademiske form er blitt stående som en outsider utenfor den sosialøkonomiske vitenskap.

Det som kjennetegner den moderne sosialøkonomi er i første rekke dens behandling av samfunnets økonomi som en helhet. På basis av disse nye metoder stiller man opp na-

sjonalregnskap og nasjonalbudsjetter. Man har herunder tatt i bruk det dobbelte bokholderis metode ved behandlingen av samfunnets økonomi og også ved behandlingen av den internasjonale økonomi. I forbindelse hermed har man foretatt en konsekvent sondring mellom «realøkonomi» og «finansøkonomi». Ved oppstillingen av den finansøkonomiske status for et land vil således all gjeld svare til tilsvarende fordringer, og summen av alle finansøkonomiske aktiva og passiva vil derfor være lik null. Ved den realøkonomiske analyse av et lands økonomi kan man i samsvar dermed abstrahere fra alle finansøkonomiske data, og bare behandle den realøkonomiske status og den realøkonomiske sirkulasjon.

Disse synspunkter er her i Norge trengt igjennom i første rekke gjennom den innsats som har vært ytet av professor Ragnar Frisch.

Man kan følge grunnkimene for disse moderne oppfatninger tildels langt tilbake i tidene, helt tilbake til den fysiokratiske skole i midten av det 18. århundre. Disse synspunkter har imidlertid først fått sitt egentlige gjennombrudd i 1930-årene.

Man må nå, når man gransker Dybwad Brochmanns økonomiske forfatterskap, innrømme at han allerede for snart en menneskealder siden fremla en rekke av de synspunkter som nå er trengt igjennom innenfor den sosialøkonomiske vitenskap.

Dette gjelder i første rekke for synspunktene om samfunnets økonomi som helhet og bruken av det dobbelte bokholderis metode ved analysene av samfunnets økonomi. Dybwad Brochmann innførte et nytt begrep for hva han ville påpeke, nemlig «totalitetsøkonomi». Denne terminologien er ikke tatt i bruk innenfor den nyere sosialøkonomi. Man taler her i stedet enten om makroøkonomi kontra mikroøkonomi, eller om nasjonalregnskap og om den økonomiske sirkulasjon. Selve de hovedsynspunkter som man herved har anlagt, svarer imidlertid i sine hovedtrekk til hva Dybwad Brochmann ville fremholde ved sitt begrep «totalitetsøkonomi». Man kan også finne direkte forbindelser

mellom Dybwad Brochmanns lære om totalitetsøkonomi og de moderne vitenskapelige oppfatninger. Blant de første som her i Norge søkte å stille opp et nasjonalregnskap var rektor O.F. Olden i Stavanger og ingeniør Oppegård i Oslo. Disse har begge fått impulser gjennom Dybwad Brochmanns lære om totalitetsøkonomien, og har begge ytet fruktbare arbeider i forbindelse med utbygningen

av nasjonalregnskapsidéen. Det foreligger imidlertid også en direkte forbindelse mellom Dybwad Brochmanns lære om totalitetsøkonomien og professor Frischs oppstilling av nasjonalregnskap og av den økonomiske sirkulasjon. Professor Frisch har overfor undertegnede meddelt at han har fått en av impulsene for sin beskjefteigelse med disse forhold nettopp på grunnlag av lesning av Dybwad Brochmanns skrifter.

Den moderne sosialøkonomi skjeller nu konsekvent mellom hva man kaller realøkonomi og hva man kaller finansøkonomi. Dybwad Brochmann bruker i denne forbindelse til dels betegnelsen «symboløkonomi». Begrepet «symboløkonomi» er ikke blitt tatt i bruk innen-

for den sosialøkonomiske vitenskap, men derimot er Dybwad Brochmanns slagord om de økonomiske «fiksjoner» til dels trengt igjennom.

I forbindelse med sin lære om totalitetsøkonomien og om realøkonomien og fiktivøkonomien fremla Dybwad Brochmann i årene etter den forrige verdenskrig også en rekke synspunkter om sparing og fondsopplegg, som den gang i alminnelighet ble betraktet som nokså omtåket teorier, men som nu er trengt igjennom som elementære erkjennelser.

Det vil derfor etter min oppfatning være ubetinget riktig å plassere Dybwad Brochmann som en av pionerene for enkelte av de grunnleggende synspunkter innenfor den moderne sosialøkonomi.

Et av hovedpunktene i Dybwad Brochmanns lære består i hans program om «dekapitalisering». Disse teorier utgjør den del av hans økonomiske lære som virker mest fremmedartet, og hans synspunkter på dette område har ikke vunnet synnerlig forståelse.

■ forts. side 7

Konflikten mellom produksjonslivet, den tekniske og økonomiske utviklingen må løses

- kan et prisfall lønne seg?
- psykologiske forutsetninger
- borgerlønn til alle
- et biologisk tankeskifte

Lektor og redaktør Astrid Strømme holder foredrag om temaet mandag den 24. januar kl. 19.00.

Tittel:

DET LØNNSOMME PRISFALL

Sted: Den ene Kompetansesenter for livskvalitet
Marken 19

Inngangspenger kr 80

Arr.: A&E

Samfunnsliv

Grunnlagt
1931

Med i redaksjonen

Sosialpsykologisk avis

Organ for folkebevegelsen
for ny livsorientering
(Tidligere Samfundspartiet)Astrid Strømme
Indre Sædal 16
50 44 NattlandBertram Dybwad Brochmann
grunnleggerAnders Ryste
disponent og
hjelperektorDag Ove Johansen
8200 Fauske
tlf. 756 42 754E-post: dagoj@online.no
redaktørVed innbetalinger benyttes
NB!
Postgironr.: 0532.08.40645Internett: www.samfunnsliv.no

Grønt brutto nasjonalprodukt

Muligheten for å utarbeide et grønt brutto nasjonalprodukt og grønne samfunnsregnskap har jevnlig blitt diskutert i Kina de siste årene. Det statlige miljøtilsynet har i samarbeidet med Kinas statistiske sentralbyrå utviklet et nytt grønt regnskapssystem. Systemet kan bli et vendepunkt i kinesisk miljøhistorie, tror ekspertene ved de to institusjonene som har utviklet de nye målemetodene. Systemet er enda i en tidlig utviklingsfase, men prøves ut i begrenset skala.

Professor Lei Ming ved Guanghua Management instituttet ved universitetet i Beijing, sier at et grønt brutto nasjonalprodukt vil bli en viktig indikator for å anslå om den økonomiske veksten er i balanse med målene om en bærekraftig utvikling. Professoren hevder at et grønt samfunnsregnskap er tvingende nødvendig for Kina i det 21. århundre.

Det statlige miljøtilsynet oppmuntrer til ytterligere utprøving i flere områder og at grønne regnskap prøves ut i enkelte store utviklingsprosjekter.

– Å måle den økonomiske samfunnsutviklingen i form av vekst eller tilbakegang i brutto nasjonalprodukt har blitt en populær og anerkjent metode. Metoden har

imidtlerid klare mangler og synliggjør ikke sosiale kostnader og miljøkostnader, skriver Pan Yue, nestleder og talsperson for det statlige miljøtilsynet.

– I noen tilfeller kan til og med BNP-statistikken være direkte misvisende og latterlige, hevder han. Forurensning og nedbrytning av økosystemene kan i mange tilfeller bidra til å øke brutto nasjonalproduktet. Et konkret eksempel fra den sørvestlige Yunnan-provinsen viser hvordan et grønt BNP ville ha snudd opp ned på vekstallene i en av regionene. Rundt Dianchi-innsjøen har kjemiske industribedrifter og rovdraft av landbruksområder forårsaket alvorlig forurensning.

– Å rense innsjøen ville koste ti ganger mer enn det bøndene og de kjemiske produsentene tjente på den forurensende virksomheten.

Les rapporten om Kinas miljøproblemer på www.folkeveit.no

Marta Straume Foreldrerett

Londalsflete 41, 5260 Arna
Tel/fax: 55 24 17 97
Mobil: 94 26 74 35
Kurs & Konsulentverksemd

seg ganske annerledes. Å ferdes på en landevei er således «økonomisk fritt», mens det koster penger å ferdes på en jernbane. Ikke fordi anlegget av landeveiene og deres vedlikehold intet koster, men fordi landeveienes kostende som vi nettopp så «dekapitaliseres»: amortiseres eller avskrives og inntas i beskatningen, mens jernbanens anlegg, forretning og drift såvidt mulig søkes dekket direkte.

BDB

Økonomisk fritt

Begrepet «Økonomisk fritt» er nå i den overleverte økonomiforestilling et meget vanskelig og omstridt begrep. «Millionæren er økonomisk fri», tenker folk? Å være økonomisk fri og uavhengig vil i vårt overleverte politiske samfunn si, å ha så mange penger disponible til enhver tid, at man alltid kan kjøpe alt hva man trenger – resp. ønsker.

– Men i den rene økonomi – i den eksakte fellesøkonomi stiller saken

Det lønnsomme prisfall

- Dato: 25. januar 2005
- Sted: Kompetansesenteret for livskvalitet, Bergen
- Foredragsholder: Astrid Strømme

LEDER –

Noen perspektiver på vårt tilknytningsbehov

Menneskene må bli seg bevisst relativ virkelighet. Målet er å bli klar over at ukontrollert, ubevisst fantasi må vi utvikle oss mentalt ut av... B.D.B.

Barn, unge og alle vi andre personer er skapt med behov for å knytte oss til et eller flere mennesker. Psykiateren, Bolwby, sier at tilknytningsbehovet er medfødt. Det er av biologisk natur, og utviklet i kampen for å overleve. Bolwby forstår altså vårt iboende tilknytningssystem som like relevant som behovet for mat og drikke.

I dag har omkring 800.000 nordmenn et eller annet psykisk problem. Depresjoner topper helsestatistikken. Det er med andre ord et omfattende helseproblem.

Erik Fromm drøfter i sin bok Det sunne samfunn hva som ligger i begrepet mental sunnhet. Hvorfor får noen mennesker psykiske problemer? Og hvorfor får ingen andre problemer? Hvordan forstå problemet på en enkel og tydelig måte?

Erik Fromm sier dette om *hvordan vi unngår* å utvikle psykiske problemer...

«... betingelsene for enhver mental sunnhet er en eller annen form for tilknytning til verden...»

Hva betyr det? Tenk: I byene våre bor og lever mange mennesker alene ... omtrent halvparten er skilt. Og det vet vi resulterer i ustabilitet, emosjonelt og sosialt...

Våre emosjonelle bånd, vår evne til å knytte oss til andre mennesker ble grunnlagt i de første fem leveår. *Tilknytning dreier seg altså om emosjonelle bånd som vi utviklet i første delen av vårt liv. Dette er et evolusjonært behov som vi har tilegnet oss!*

Bolwby sier at tilknytningsatferd dreier seg om:

- Signaler som smil og gråt som øker barnets sannsynlighet for fysisk nærhet til en tilknytningsperson
- Å ha en tilknytningsperson som er emosjonelt tilgjengelig
- Hvordan bl.a. anvisning og truende situasjoner aktiviserer tilknytningsbehovet

Husker du hva psykiateren Finn Skårderud sa om avvisning? Han kjenner mange ... for han har jo lest Brochmann ... Skårderud sammenlignet avvisning med et fallskjermhopp ... han fant avvisning farligere ... avvisning i barndommen kan føre til problemer med tilknytning til et annet menneske som voksen – dermed kan resultatet bli utvikling av psykiske problemer.

Tilknytningssystemet utvikler vi som barn. Barn har fått et mønster for det før femårsalderen. I tilknytnings-situasjoner seinere i livet dukker dette mønsteret opp inne i personen og har en styrende funksjon...

Hvem knytter barn seg til? Barnet knytter seg naturlig til personer som investerer emosjonelt i det. Personen må ha tid, og vise kontinuitet og konsistens. Personen må selvsagt også romme plass for sosialt samvær. Barn kan ha flere tilknytningspersoner.

Forskningen viser at man utvikler hovedsakelig, følgende fire hovedmønstre for tilknytning:

1. Trygg tilknytning
2. Utrygg og unnvikende tilknytning
3. Utrygg og ambivalent tilknytning
4. Desorganisert og desorientert tilknytning

Jeg tror sikkert at mange voksne opplever at de hører hjemme et sted her ... vi lever som sagt i følge Johs. Sandvik i konfliktens tidsalder psykologisk ... jo vi trenger så absolutt å bli oss bevisst våre ubevisste og ukontrollerte forestillinger vi har i vårt tilknytningssystem...

Hvilke konsekvenser fører de ulike tilknytningsmønstre til? *Hvordan samhandler ungene på i så måte?*

1. **Trygg tilknytning** gir unger som avstemmer sitt affektnivå. De kommuniserer på en effektiv måte.
2. **Utrygg og unnvikende tilknytning** gir rigide uttrykk i sine samspillerfaringer med andre personer. Disse barn har nedsatte emosjonelle opplevelser og uttrykksformer.
3. **Utrygg og ambivalent tilknytning** resulterer i kronisk dysregulering sammen med økt selvregulering preget av økt emosjonalitet.
4. **Desorganisert og desorientert tilknytning** viser frykt for tilknytningspersonen.

Er det ikke naturlig å tenke at når 800.000 nordmenn sliter med psykiske problemer – så har det noe med deres tilknytningssystem å gjøre? Kanskje det ble altfor liten tid til dem, da de var unger? Kanskje de tilbrakte for mye tid i barnehagen?

Kanskje du bør bruke mer tid sammen med dine barn til hverdagsaktiviteter? Slike aktiviteter som vi virkelig får bruk for i dagliglivet? Forøvrig: Unger som bruker mer enn ti timer i barnehagen får problemer med tilknytningssystemet ... de får vanskeligheter med å knytte stabile bånd til mennesker...

Erik Fromm sin medisin for å utvikle en god mental helse er:

- Frihet
- Spontanitet
- Selvrealisering

Poeng: Vi mennesker trenger fra barnsben mye *uformell tid* til våre unger. Barnehagen og alle slags organiserte aktiviteter binder ungenes egne behov for å realisere egne behov ... og det hemmer deres spontanitet...

Jo, det hele er psykologi, sa BDB.

□ AS

Redaktører 2004

JANUAR: Dag Ove Johansen
FEBRUAR: Astrid Strømme
MARS: Dag Ove Johansen
APRIL: Astrid Strømme
MAI: Dag Ove Johansen

JUNI:
AUGUST:
SEPTEMBER:
OKTOBER:
NOVEMBER:
DESEMBER:

Astrid Strømme
Dag Ove Johansen
Astrid Strømme
Dag Ove Johansen
Astrid Strømme
Dag Ove Johansen

Kan vi stole på økonomane?

Det er 40 – 50 økonomar i NRK. Ja, så mange lærde brukar NRK for å fortelje oss om økonomien framover. Dei gjer dette i von om at iallfall nokon av dei seier sant.

I dag 13. mars 2001 tok NRK tv opp dette spørsmålet. Kan det vere å lite på at alle desse økonomane seier sant? Ein av deltakarane, ein professor på BI, Moene heitte han. (Eg veit ikkje). Denne Moene kunne fortelje tv-dama at det har mykje med psykologi å gjere når desse 50 skal forklare om den økonomiske stoda. Psykologien fører over på eit nytt felt også når det gjeld økonomisk orientering. Ja, dette var nytt i den sosialøkonomiske leiren!

På Universitetet i Oslo, der eg studerte like fram til eksamen i 1939, men vart jaga vekk frå lesesalane fordi tyske tropper marsjerte nedover Karl Johan, hende dette! I året 39 var alle studentane og professorane samla til allmannamøte om økonomien. Eg var freidig nok til å ha

innlegg. Eg tok fram eit døme: Dersom eg skal gå ut av salen vi er i, men på golvet ligg ein gullbarre eller noko slikt som eg støyter meg på og ramlar framover, så reiser eg meg, men legg skulda for fallet på gullbarren, ja då tenkjer eg slik sosialøkonomane gjer i dag. Dette vart for drygt for leiaren for studiet den gongen, professor Wilhelm Keilhaug. Han tok ordet og i tydeleg sinne kalla han det eg sa for kvakksalveri. Dette som eg la fram, måtte ikkje takast alvorleg.

Vel, tenkte eg, psykologien må ikkje kome fram i den økonomiske tenking. Men i dag, ca 60 år etterpå, kom Moene fram med det. Det er den psykologiske forskinga som må fram når symbolet gullet eller pengane gis ibuande, levande liv og vert tillagt den økonomiske verdien framfor varene som trengst til naudturft og næring til alle menneske.

a.r.

Uttalelse fra Union of concerned scientists (1992)

Denne uttalelsen («World Scientist's Warning to Humanity») ble undertegnet av omkring 1700 vitenskapsmenn, hvorav 104 Nobelprisvinnere. Uttalelsen ble offentliggjort i november 1992. I forbindelse med offentliggjøringen uttalte Unionens formann dr. H. Kendall (Nobelprisvinner i fysikk 1990):

«Det er en eksepsjonell grad av enighet innen det internasjonale vitenskapsmiljø om at natursystemene ikke lenger kan absorbere de pressproblemene som den nåværende menneskelige praksis innebærer.

Omfanget av den autoritative støtten til denne advarselen bør få dem som betviler alvorret i truslene mot vårt miljø til å stanse opp.»

Dr. Kendall avsluttet med følgende:

«Vi truer jordens evne til å underholde menneskeheten. Vi kan ganske enkelt ikke fortsette på dagens kurs. Naturen vil ikke tillate det. Derfor bør vi nøye lytte til ordene fra denne framstående gruppe vitenskapsmenn, og handle før det er for sent.»

Selve uttalelsen har følgende innledning:

«Menneskeheten og naturen er på kollisjonskurs. Menneskelig aktivitet påfører naturen brutale og ofte irreversible skader på miljøet og på kritiske ressurser. Dersom ikke dagens praksis kommer under kontroll, kan mange av våre handlinger bli en trussel mot den framtiden som vi ønsker for oss selv og for plante- og dyreriket. Fortsetter dagens utvikling, kan den endre den levende verden slik at den ikke vil være i stand til å opprettholde liv slik vi kjenner det i dag.

Fundamentale forandringer er nå nødvendige for å unngå den kollisjonen som dagens kurs kan føre til.»

Vi må velge mellom organisk virkelighet og symboler Frigjørelsens premisser

Ved at det klassiske menneskebilde nå er gått i knas, er frihetstrangen og frihetsviljen trengt ut på randen av fortvilelsens mørke.

Her ute foregår nå en konsolidering av åndskreftene.

Konturene til et nytt menneskebilde og verdensbilde er ved å stå fram av koas – **et avklart gudsbilde inne i oss selv som det sanne og endelige verdensbilde.**

I samspillet mellom disse faktorene og nyanserikdommen som slik blir til virkelighet, er grunnlaget lagt for et frodigere fantasiliv som kan utvikle den personlige dømmekraft, – føre den fram til nye landevinninger som igjen vil åpne for en friere bevissthetsform som i Kristusimpulsens ånd og tenkemåte vil sprengre alle gamle dogmer og be-

kjennelser som ikke lenger er tjenlige for den skapende utvikling, gjenreise menneskesinnet og dermed menneskeheten og gjøre det mulig for våre etterkommere å finne en samfunnsform og en plass innenfor fremtidens vilkår som disse idealer kan virkeliggjøres i.

Før dette oppdages, vil det nemlig ikke være mulig å begripe de økonomiske og sosiale forhold som skyldes pengehusholdingenes geniale, men farlige oppfinnelse. Så lenge man ikke helt bevisst kan skjelve mellom symbol og virkelighet, vil all sosialøkonomisk forskning være en ørkenvandring fordi vi faller for «fristeren» som forleder oss til å dikte liv i fiktive og døde metaller. «Si til disse stener at de gir brød».

Minneord om Helge Meidell

Sjøkaptein Helge Meidell, født 6. nov. 1939 døde 30. august i år. Undertegnede har ikke kjent Helge lenger enn siden februar / mars 1998, – tidspunktet da han tok kontakt med oss for å komme fri fra psykiatrihelvete.

Helge var 40 år til sjøs, de siste 15 årene som kaptein. Han har fortalt om livet til sjøs og vist oss noen glimrende attester fra rederifirmaer han var ansatt i. Helge var verden over til sjøs, bl.a. flere ganger i China. Helge fortalte at ved en anledning i China ble han tatt i mot på høyt regjeringnivå. Helge ble gjort stas på etter at han hadde komme med tips om endring av en maritim måte å gjøre en spesiell ting på som siden ble til lovforslag og som faktisk ble vedtatt som lov i kommunist-China. Men det var gjennom psykiatrien vi ble kjent med Helge. Helge var lugn, behagelig og snakket ikke med store bokstaver, selv ikke da han ble konfrontert med hva psykiatrien hadde gjort med ham / mot ham. Men at psykiatrien var djævelsk og avskyelig var han helt klar på.

Helge innrømmet at overgangen fra sjølivet til landkrabbe var stor. Kona, som han senere ble skilt fra, og hans bror fikk ham innlagt på sinnssykehus iflg. Helge selv. Resultat: Neuroleptika og giftsprøyta kom i bruk / neddøpingen var et faktum. Det vil føre for langt å komme inn på alt Helge har vært gjennom i psykiatrien. Jeg vil få lov til å sitere noe fra et leserinnlegg Helge selv skreiv 20. januar 2003, sitat begynner:

"Er Annerledes-Landet Norge i ferd med å bli sykt? – se og dømm selv! –

----- fire politimenn brukte stige

for å klatre over altanen i annen etasje, – for så å ta seg inn i leiligheten til Helge. Klokken var to om natten, og innbruddstyvene var ute for å hente et offer til psykiatrien. Helge som var deres nye offer satt da stille og rolig i sin stue da innbryterne la ham i håndjern, – og fraktet ham til psykiatrisk klinikk på Haukeland. Her ble han innesperret og tvangs"medisinert". Alle såkalte klagemuligheter ble avvist. Helge kom seg ut ved hjelp av venner på utsiden. Jeg har hørt om flere lignende tilfeller "-----", sitat slutt.

Undertegnede legger til for egen regning: En slik situasjon som dette hendte 2 – to – ganger med Helge og den siste gangen satte politiet seg fysisk på Helge og knakk 2 – 3 ribbein på ham.

I et leserinnlegg skrevet av Vel-aug Lie i 2001 heter det, sitat begynner: "----- sprøyten gjorde ham sløv, ja, han følte seg direkte dårlig og neddøpet. Omsider fikk Helge kontakt med venner og en advokat. Og etter at både Helge og flere av hans medhjelpere har bedt hans "behandler", psykiater Madland flere ganger om en forklaring hvorfor han skulle være på Haukeland, ble han plutselig sluppet løs med ordene, "----- håper jeg aldri ser deg mer "-----", sitat slutt. (nb! Madland er ingen andre enn Njål Madland som var medløper for Nils Adolf Retterstøl i Juklerødsaka).

Psykiater, professor Atle Roness og psykiater Holme ville sette neddøpingen av Helge i et permanent system. Helge protesterte! Gikk rettens vei! Tapte i Tingretten, tapte i Lagmannsretten, men anket til Høyesterett. 28. januar 2004 ble saken registrert i Høyesterett og skulle opp

i juni 2004 v/Stiegler advokatkontor ved hr.adv. Pål Heldal. I mai mnd. ble Helge innkalt til professor Roness om å ta en time med psykiater Holme. Så skjedde! Og Holme sa: "Vi trekker vårt ønske om å medisinere deg for vi kan ikke stå i Høyesterett og forsvare det vi har vært med på. Du er fri."

Helge ble glad. Han fikk tips av oss om at han burde pakke kofferten å dra til utlandet fordi psykiatrien gir seg aldri. Dessverre fikk vi rett.

Den 28. ? / 29. ? aug. kommer Helge inn igjen på Haukeland, og jeg nekter å tro at han har lagt seg inn selv. Neste dag forlater Helge Haukeland, men på hvilken måte vet jeg ikke. Helge drar til Samnanger og der blir han funnet død 30. august i Brudesløret – i en turistattraksjon av en foss. Hva som skjedde vet jeg ikke. Hans sønn blir varslet på tips fra oss og han melder sin far savnet fredag 10. september d.å. Mandag 13. september d.å. blir den døde mannen fra Brudesløret identifisert som Helge Meidell. Torsdag 23. september d.å. gravlegges han i Bergen.

Psykiatrien har ennå et lik i lasten!

Helge Meidell skulle hjem til Bergen for å nyte sitt otium etter 40 år på sjøen. Slik ble det ikke for en vel respektert sjømann som har tjent samfunnet på en fortreffelig måte. Samfunnet og den syke psykiatrien ville det annerledes for Helge – dessverre. Derfor jobber jeg mot psykiatrien. Psykiatrien kan ikke forbedres den må ødelegges!

Jeg lyser fred over Helge Meidells minne!

Thore Lie, Oslo.

Dolve- og Handegård-husene

Eg har nett lese boki Ole Didrik Lærum har skrive: «Spelemannen Sjur Helgeland». Der står det skrive at spelemannsmiljøet skulle kjøpa og redda stova etter dei to brørne Brita-Lars-Sjur og Brita-Lars-Ola. Her vart det politikarane som sette kjøppar i hjula. Siterer frå boki: «Så var det nokon, som orda fram for at kommunen skulle vera fastare knytt til kjøpet. Saka kom opp i kommunestyret på Vossestrand, og der fall det harde ord. Dei ville ikkje vera med å kjøpa drit og lort». Så vart den riven.

Her dreg eg linjer til kva som skjer i styr og stell på Vangend. Godt alliert med Stor-Bergen rivarane, eller er det press derifrå? Sjølv får dei ikkje lov å finna på noko så gale, her dei høyrer heime.

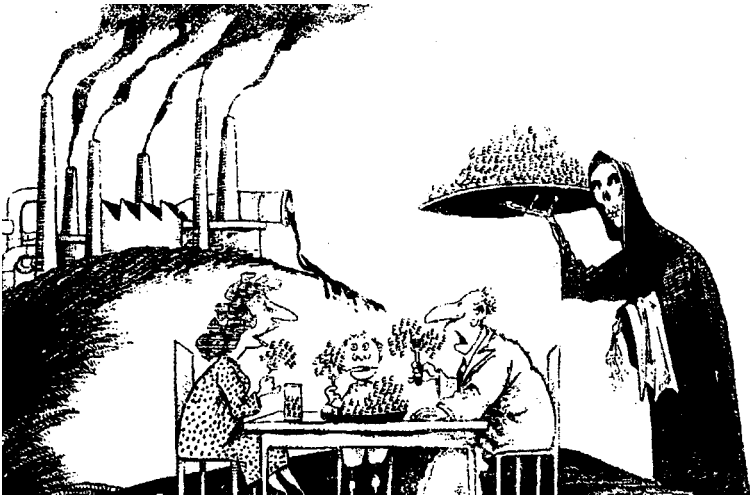
Veit de kva: Eg synest dei fleste vossingar vil ha desse husi og der dei står.

Handegårdhuset kjem i klasse med huset til småårsbrørne Sjur og

Ola. Hundrevis av slike har vorte slegne ned, så lenge begge desse husi eg skriv om står der kan dei reddast. Bygdi treng og vil ha dei. Begge kan koma til nytte og glede, for vossingar og enda meir tilreisande. Dei kjem hit for å sjå frå vår fortid.

Me ringjer til Ivar B'en som i årevis har residert mellom villbringe-bær, laftande bjor og fyrige skjold-møyar ein stad i Vest-Telemark. Om han har sett Sjur'n sitt foto i «Hordaland» frå førre veke, som viser det rivingstruga Dolvehuset i fugleperspektiv? Ja, det har han. Om han trur det vert riving? Nei, snøftar han nabne, æ huset sett i fugleperspektiv, dao planleggu helvittane bombing!

Vi beklager at enkelt artikler mangler forfatternavn

«Stadig oftere kommer advarslene om miljøproblemene også fra økonomer og veksttilhengere. De frykter en utvikling som kan velte eller forstyrre det kinesiske vekstprosjektet».

Hvorfor seiret Bush?

Av Svein Otto Hauffen

Noen ville kanskje svare: Takket være Osama Bin Laden, som kom beleilig til unnsetning med nye terrortrusler, i en strategisk gunstig situasjon. Flere ville nok snarere si: Takket være Bush' evne til å få kristenfundamentalistene på sin side. Medvirkende faktorer – men med en mindre kjent hovedfaktor. Tradisjonelt hadde statsledere sin «Geheimrat», hemmelig rådgiver. Mest kjent var Goethe i Tyskland. G.W. Bush' mektige topprådgiver Karl Rove, er mere hemmelighetsfull enn hemmelig.

Fellesnevneren

Enhver Hitler har sin Gobbels. Spissformuleringens kjerne kan omformuleres i et utvidet perspektiv. Hva Mefisto er for Faust, var Lenin for Stalin, var Gobbels for Hitler, var Cus Amato for Mike Tyson – og er Karl Rove for Bush. Det sier noe, at da Cus Amato døde, ble Tyson snart detronisert i bokseringen og degenerert til voldtektsforbryter. Karl Rove, denne machiavelianske rådgiver, er det «ukjente» x i den mefistofeliske ligning, viss sluttsum er president Bush. Og han er samtidig den som beregner og programmerer nevnte eksponent for den amerikanske folkesjel. Slik at mange kan identifisere seg med ham. Især når han på sitt vis appellerer til de primitive drifter og instinkter i det brede lag av folket. Slik Hitler som eksponent for Die Deutsche Volksseele, på sin måte massepåvirket tyskerne.

Manipulering

Hvordan maktet Bush å manipulere det B. Dybwad Brochmann utførlig karakteriserte som «Massesjelen»? Derved at han selv blir manipulert av Rove, – som via Bush også massemanipulerer storparten av godtroende amerikanere. I Jesu misbrukte navn.

Roves dyktighet kan sammenfattes i det at han effektivt kombinerer uvanlig intelligens, kunnskaper og strategiske evner, med hensynsløs kynisme og maktlyst, i et superego,

hvor samvittighet synes å være et fremmedord.

Realistisk biografi

Med «biografisk» bilde og bakgrunn for mine drøftelser, følger kort sammendrag av det vesentligste fra intervju i Morgenbladet, med den amerikanske journalisten James Moore. I forbindelse med hans Karl Rove-biografi:

«Tittelen Bush's Brain må tas bokstavelig: Karl skapte Bush jr mener More. Han er opptatt av hvordan rådgiveren «oppdaget» presidentemnet da han jobbet for Bush senior. W. som Georg W. ble kalt, hadde på det tidspunkt ingen politisk karriere. Men Karl fortsatte å snakke om ham. «Jeg kan gjøre ham til guvernør», sa han. «Jeg kan gjøre ham til president».

– Du må huske på at han har en helt utrolig hukommelse. Han kan administrere seks syv ting på en gang. Han planlegger bedre enn noen andre. Hadde han sittet her med oss nå, kunne han ha gitt oss hele den politiske bakgrunn til hvilken som helst sak på flekken. Akkurat nå planlegger han for ti år fremover i tid – han vil alltid være bedre forberedt. Og han har absolutt ingen tvil om hva han mener og tror. Han nekter å tape – han ønsker ikke bare å vinne, men å knuse motstanderne, og han er villig til å gå utenfor grensene for hva som er lovlig og moralsk riktig å gjøre der.

Viktigste noensinne. – Du mener Rove er den viktigste rådgiver for en amerikansk president noensinne?

– Ja. Karl skapte George W. Bush. Bush hadde aldri vært president uten Karl, og han er klar over det. Vi kan sammenligne med andre – James Carville for eksempel. Han var en smart fyr som hjalp Clinton. Men da Clinton ble president, trakk han seg tilbake. Karl derimot, har beholdt posisjonen sin i Det hvite hus. Han skaper politiske programmer for å hjelpe presidenten å holde makten. Han finner ideer, og bringer dem videre til presidenten. Dette har man ikke sett før; en rådgiver som driver politikken på denne måten. Egentlig skal presidenten jobbe med politikken, og så spørre rådgiveren hvordan dette vil slå ut i velgermassen. Men med Karl er det omvendt.

Vil du vera med i EU – så heng på!

Et av de mest brukte argumenter for ja-siden i EU-diskusjoner, har vært at en gjennom EØS-avtalen må godta alle lover og direktiver som kommer fra EU, og at Norge derfor like godt kan gå inn som fullverdig medlem, og Norge skal dermed angivelig oppnå større muligheter for å påvirke de bestemmelsene som tas innen EU-byråkratiet.

I perioden 1997 til i fjor har Norge innført 18,5 prosent av de nye rettsaktene EU har vedtatt. EU innførte 11.511 ulike rettsakter i perioden, og av disse har Norge overtatt 2.129 rettsakter, derav 297 i

fjor. Nevnte tall kommer fra Utenriksdepartementet. Begrepet rettsakter dekker forskjellige vedtak som lover, forskrifter, administrative avgjørelser, tekniske reguleringer og forvaltningsvedtak. Med andre ord vedtar Norge hver femte EU-lov. Verre enn verst blir det først ved fullt EU-medlemskap, da vi virkelig blir spurv i tranedans. Det er godt kjent at tre stormakter som står sammen totalt vil kunne dominere de øvrige EU-land i en sak hvis den nye EU-grunnloven blir vedtatt.

Britenes beslutning om å ha folkeavstemning om EUs nye grunnlovstraktat kan imidlertid få uventede konsekvenser. Bare 25% av britene ønsker i dag en EU-konstitusjon (ifølge Bård Idas, journalist i NTB). Blir det nei kan Storbritannia like godt melde seg ut av hele EU, sier den britiske EU-kommisæreren Chris Patten, og nå krever også fler-

tallet av svenskene folkeavstemning om grunnloven.

Det kan være forståelig at Stoltenberg sammen med en liechtensteiner og en islending følte det ydmykende å stille i møter med utenriksministre fra EU. Det er liten grunn til å harselere med et slikt i partimøte med svenske sosialdemokrater. Det er et gammelt ord som sier at en ikke skal skite i eget reir. Den sentrale ledelsen i Arbeiderpartiet har vært med å fremforhandle EØS-avtalen – og det med tvilsomme lovnader til det norske folk!

Nei til EU er heller ikke fornøgd med EØS-avtalen, løsningen er bare ikke å gå inn i EU, men som Tyrishans sa – vil du vera med, så heng på, og hengende ble de!

Steinar Oddløyken
Styremedlem
Lillehammer Nei til EU

Ørkenstorm: En ørkenstorm herjer over Beijing og reduserer sikten til 500 meter. Avskoging og Gobi-ørkenen som sprer seg i nord har ført til at en million tonn sand blåser inn i Beijing årlig.

Strømkriser: Butikker flere steder i Kina må oftere og oftere klare seg med stearinlys. Her en fra en kjøtt-bod i Shanghai. Økningen i forbruket av elektrisitet i Kina er det største på 25 år, og akutt mangel på elektrisitet er et problem over hele landet.

Er menneskene positive eller negative faktorer?

Det gamle dogme om overbefolkning på jorden kan vi avvise kategorisk og på følgende måte: Hvis det av jordens milliarder av mennesker er et overveiende antall «minusvarianter» – altså negative faktorer – som nyter og ødelegger mere enn de selv skaper, eller som hindrer andre fra å virke og være nyttige, så blir jorden «overbefolket» i samme forhold.

Hvis det av jordens beboere er et overveiende antall «plussfaktorer», eller positive faktorer, som med moderne hjelpemidler produserer det mangedobbelte av hva de selv forbruker, så vil jordens reelle (virkelige) velstand øke proporsjonalt med slike mennesker, og proporsjonalt med de tekniske fremskritt. Det er nok å ta av, om først menneskene lærer å innstille seg for frigjørelse innenfor materien.

Men forutsetningen er da denne,

at ikke den offentlige budsjettisme, og den falske profitt- og lønnskamp som dette skaper, hindrer menneskene fra rasjonelt å utnytte stoffmassene og energimassene.

Hvorfor gjør vi tekniske fremskritt? Hvorfor arbeider vi med fysikk og kjemi? Er det for å frigjøre oss materielt, eller er det for å dyrke den skinnvirkelighet som heter «bokførte verdier», priser, lønninger, skatter, diskontopolitikk og lignende?

I tidligere tider, ja, bare for noen få generasjoner siden, artet menneskenes livskamp seg nærmest som en kamp for å skaffe nok å leve av. Og den kjente opphavsmann til overbefolkningsteorien, engelskmannen Malthus, levde da også i en tid, da man ennå ikke visste om de mange fornybare energi- og råstoffkilder vi har i vår tid.

Den åpne, autentiske og almenmenneskelige arbeidsplads

En velfungerende arbeidsplads er det sted i verden, hvor medarbejderforventninger imødekommes samtidig med, at medarbejderne indgår i de vilkår og rammer, som det 21. århundrede vil byde på.

Af Bent Engelbrecht

En velplacert varm kartoffel, der kan lukke munden på enhver et stykke tid og blokere for lysten til at sige noget. Sådan kan overskriften her virke. Ikke desto mindre må vi forvente at åbenhed, tolerance, fordomsfrihed, det ægte menneskelige, den indre kvalitet i det enkelte menneske og behovet for at blive set som andet end fagperson, vil blive fremført med større og større kraft af den enkelte medarbejder. At være dygtig til sit fag er en naturlig forventning hos ansatte. At jeg skal følge med, og at såvel jeg selv som arbejdspladsen har et socialt ansvar overfor de medmennesker, der ikke lige kan opfylde almindeligheds-normen, er en selvfølge. Allerede i år 2010.

Kaos er forudsætning for noget nyt

To tendenser giver os flimmer på skærmen. Den ene er splittelse – ondskab – usikkerhed – egocentrering – materialisme og masser af forhindringer for at lykkes med gode initiativer. Den anden tendens, den øgede interesse for kultur og åndelige emner, søgen efter fællesskabsværdier, kreativ opblomstring, faglig dygtighed og social ansvarlighed. Flimmert udløser kaos i vort sind. Og i det hele taget i vor samfundsorganisme.

Men kaos er forudsætningen for, at noget nyt kan opstå. Kaos er det frugtbare, når vi sætter af til noget nyt. Kaos er også det dødelige, når det mislykkes at klare det. Kaos kan give os bevidsthed og tilskynde os til at arbejde med på de helende kræfter i vort samfund. Alle institutioner er «mini-samfund» med næsten alt det indbygget, som vi finder i det store samfund. Samfundet består af alle disse institutioner og sociale organismer, vi kalder arbejdspladser. Derfor er udviklingstiltag på arbejdspladserne, hvor vi tilpasser os og skaber nyt, det samme som at fremtidssikre vort samfund.

Det udviklende arbejde

Det udviklende arbejde – således benævnt her ved indgangen til det 21. århundrede. Slet ikke nogen dårlig betegnelse.

Det udviklende arbejde har nogle kendetegn:

- foregribende – sanser hva der er på vej – forkantsledelse
- formidlende, indgribende, ansvarlig og har mod
- Skaber rammer for de andre og sig selv
- er uegennyttig i tagen vare på socialøkologi og naturøkologi
- er vedvarende, optaget af organisationens tilstand og dens udvik-

ling

- lever og lider med resultaterne af arbejdspladsens indsats
- skaber åndeligt «sol- og bygevejr»
- indgår uden besvær i sociale konstellationer
- integrerer og kobler til omverdenen

Vi kan også kalde det for udviklende ledelse eller bevidsthedsbåret arbejde og ledelse. Det kommer ud på eet. For medarbejdere vil blive nødt til at tage initiativer i ledelses-anliggender. Der bliver nok at tage fat på – på arbejdspladsen i det 21. århundrede. Og lederne forbliver ikke længere beslutnings- og planlægningsledere – men vejledere, koordinatorer, koblinger til andre afdelinger, sikring af visionsdrøftelser blandet med værdidøftelser, støtte og rammeskabere for læring og udvikling og meget mere. Der vil blive brug for en ægte delegering og selvledelse hos alle på arbejdspladsen.

De sikre trends

De sikre trends i det 21. århundrede for arbejdspladsens rammer og vilkår er

1. mod resultatstyring, effektiviseringsprocesser og «trimning»
2. mod vidtgående decentralisering og delegering
3. mod informationsteknologisk kunnen
4. mod faglig dybde og tværfaglighed som den strategiske kompetence
5. mod etik og værdigrundlag i det daglige arbejde
6. mod opblødning af faggrænser
7. mod dialogisk lederskab og permanent fornyelse
8. mod samarbejde tværororganisatorisk i selvledet ansvarlighed
9. mod variation, afveksling, bredere opgavesæt
10. mod skiftende job og arbejdspladser (ingen livstidsstillinger).

Dette er forventningen til medarbejderne! Kortere kan det ikke siges. Og det skal vi være glade for. De er en rigdom af forventninger og udviklingsmuligheder i arbejdspladsens landkort for det næste århundrede. Men hvordan stemmer dette overens med medarbejdernes forventninger til arbejdspladsen?

Medarbejderforventninger

Vi er alle forskellige og dog så ens. Formentlig kan vi enes om at stille følgende forventningskrav til arbejdspladsen om:

- at medarbejderne
- inddrages i forandringsønskerne i organisationen
- medvirker i visions- og værdi-

drøftelser

- får udfordrende og avanceret efteruddannelse
- gives øget ansvar og mulighed for selvledelse
- sikres information om jobmuligheder og uddannelsesmuligheder
- stimuleres til videns- og anvendeforøgelse af ny teknologi
- tildeles høj opmærksomhed på det fysiske og psykiske arbejdsmiljø
- møder andre virksomhedskulturer – og virkeligheder
- inspireres til åbenhed og fordomsfrie drøftelser
- får støtte til sammenhold og udvikling i det nære team
- får tilbagemeldinger tidnok til at kunne justere adfærd
- møder almen opmærksomhed og anerkendelse

Og sidst, men ikke mindst vil løn og belønning forventes at være retfærdige og individuelle. Det er jo ikke så lidt. En velfungerende arbejdsplads er altså det sted i verden, hvor

medarbejderforventninger imødekommes samtidig med, at medarbejderne indgår i de vilkår og rammer, som det 21. århundrede vil byde på. Det vil sige, det landskab vi tror med sikkerhed at kunne forudsige noget om. I sin essens vil vi se individualiteter gå hånd i hånd med fællesskabsaktiviteter basert på idealisme. Uden idealisme materialiseres de menneskelige relationer. I det professionelle ses etikken og idealet. Derfor er det godt med professionalisme.

Byggeklodser til fremtidens arbejdsplads

Alle professioner kan bidrage til, at der skabes rammer for social vilje båret af idealisme. Byggeklodserne er egentlig enkle. Først og fremmest må vi udvikle vort menneskelige sanseapparat og gerne i et 12-strengt sanse-instrument. Nogle af de nye strenge er livssans, bevægesans, visionsans, den indre høresans, det sociale gehør.

Af andre byggeklodser til fremtidens arbejdspladser er evnen til at

- anvende udviklingstænkning overfor de sociale og menneskelige fænomener

- fremme dialogiske processer
- skabe netværksvariationer
- tværororganisere
- fremme fælles læring med konsekvensrefleksioner
- integrere social-musiske udtryksformer
- drøfte livsopgaver og livshistorier
- være det autentiske eksempel
- drøfte meningen med det hele gennem visions- og værdiarbejder
- stimulere til nyskabelser og forbedringer
- drøfte kvalitetsstandarder og kravene til den enkelte.

Og så skal vi turde tage konflikterne, når de kommer. For udvikling er ikke en smertefri proces.

Derved vil den bæredygtige, åbne, autentiske og almenmenneskelige arbejdsplads vokse frem.

Beate Klette – Bush's talerør i Bodø

Jeg får vel begynde med å gratulere Klette med presidentvalget. Hun har vært en god talskvinne for hans kandidatur.

Det hadde likevel vært interessant å vite om Klette støtter Bush's syn på homofile, abort, stamcelle-forskning, dødsstraff m.m. I sin tid som guvernør i Texas satte jo Bush en formidabel rekord med antall henrettelser i staten - det nådde faktisk over 150 - deriblant mennesker som var klart diagnostisert som psykisk utviklingshemmede. Her fantes også dødsdømte som var så unge at USA sto på Amnesty-listen over tre nasjoner i verden som dømte tenåringer til døden (Iran og Pakistan).

Blant de mest kristenfundamentalistiske i USA er Bush ansett for å være den første president i amerikansk historie som kan regnes for å være en ekte evangelist etter at han fant frelsen i Jesus i stedet for flasken. Det er i dette Bibelbeltet at folk tror at jorden ble skapt på 7 dager og at det er mulig å danse med giftslanger i hendene uten å bli bitt. Utviklingslæren er bannlyst i skolene, bl.a. I en undersøkelse søndag

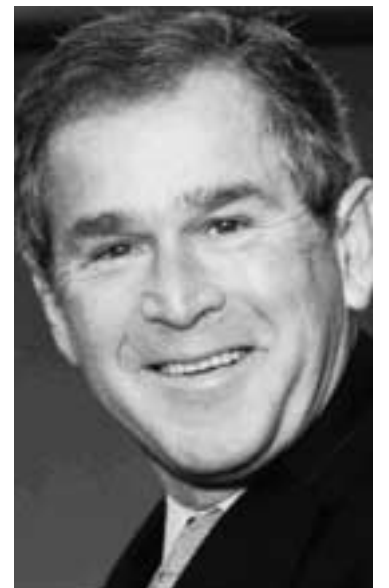
7.11.04 blant CNN's nettbesøkende svarte hele 67 % nei til at utviklingslæren skulle brukes i skolen.

Blant disse hvite middelklasse-mennesker er det Bush har hentet hovedstøtten til sin valgkamp. De har skilt utenfor noen av sine kirker der det står: "Praise the lord and pass the ammo" fordi det er Bibelen og geværet som er grunnlaget for deres tro.

Det er mot denne bakgrunnen Bush og hans politikk må vurderes. Det er derfor Bush er så ivrig på å spre det glade budskap i resten av verden.

I Ohio er det nå blitt avslørt at en tellemaskin har gitt Bush for mange stemmer. Nå var det ikke så store befolkningen det gjaldt, men det viser at valgsystemet i verdens største demokrati ikke er til å stole på. Hvorfor var det nødvendig for Bushkampanjen i 2000 å skaffe til veie et dataprogram som kunne sile ut velgere for å kunne slette dem fra manntallene? Virker det betryggende at hans bror Jeff Bush, guvernør i Florida, og Katrina Harris, sentrale

personer i Bush-kampanjen kunne stanse optellingen av stemmer i denne staten - en stat som var avgjørende for Bush's seier den gangen? Hans seier den gang ble først avgjort

11 - elleve - uker etter valget - pga en rettsavgjørelse i høyesterett.

Selv synes jeg det er greitt at Bush tok seieren. For han må ta det hele og fulle ansvar for det som har skjedd og skjer i Irak. Det hadde vært urettferdig om Kerry skulle ha tatt denne belastningen også.

DOJ

Den kinesiske ubalansen

Skitne elver, forurenset drikkevann, sur nedbør, tett smog, elendig luftkvalitet, alarmerende ørkenspredning, knapphet på energi, og synkende vannspeil utgjør alt sammen essensen i Kinas tikkende miljøbombe.

Arne Storrønningen

Hver for seg er dette dramatiske og tunge miljøproblemer. Kinesiske myndigheter må løse det meste av dette på en gang. De har i beste fall noen få tiår på seg.

– Kina står foran et avgjørende miljøvalg, hevder en gruppe internasjonale eksperter i en FN-rapport. Landet kan forfalle til en økologisk katastrofe, men det kan også bli en ledende miljø- og utviklingsmodell.

Advarslene

Det kinesiske vitenskapsakademiet, landets kanskje mest anerkjente forskningsmiljø, har de siste årene med jevne mellomrom advart mot den stadig forverrede miljøsituasjonen.

– Vi står overfor en multikrise hvor flere alvorlige enkeltkriser har inntruffet på samme tid, hevder forskningsinstitusjonens fremste miljø-eksperter for knapt et år siden.

Selv om Kina har tatt viktige skritt er situasjonen alvorlig og landet har en lang vei å gå for å hindre en omfattende miljøkatastrofe, hevder FN's eksperter, i organisasjonens siste Kina-rapport fra 2003.

I slutten av mai kunne internasjonale politiske observatører notere seg at Pan Yue, nestlederen i det statlige kinesiske miljøtilsynet, oppsikt-svekkende stemplet den nåværende industriutviklingen som ikke-bærekraftig og på kollisjonskurs med målene om fortsatt langsiktig økonomisk vekst.

Løsningen for Kina består i massiv energi-effektivisering, storskala-satsing på utvikling av rene og fornybare energikilder og å ta i bruk gjenvinning og resirkulering, samt innføring av en kretsløpsøkonomi, hevder han. En fortsatt sterk og langvarig kinesisk økonomisk vekst basert på dagens teknologi og energikilder, samt lav utnyttelsesgrad av materialer, forutsetter en tilgang på råvarer og ressurser som landet ikke har, mener Pan Yue.

Det overraskende var neppe innholdet i uttalelsene. Påstanden til det statlige miljøtilsynet har blitt hevdet av utenlandske og i en viss grad kinesiske eksperter i lang tid. Det som nok fikk mange kinesere til å sette morgenteen i vrangstrøpen var det faktum at så kritiske uttalelser ble servert av den kinesiske statens eget tilsynsorgan, uten forsøk på innpakning, eller kamuflasje.

– Vi står kanskje foran en strukturell krise, advarte nylig Qi Jiang uo, forsker og fungerende direktør ved det kinesiske vitenskapsakademiet institutt for samfunnsøkonomi. I et intervju publisert i det engelsk språklige nyhetstidsskriftet Beijing Review og i kinesiskspråklige nyhetsmedier denne våren, hevder han at Kinas hovedutfordring nå er landets økende miljøproblemer.

Advarslene om en samfunnsutvikling i økologisk ubalanse er mange og øker i omfang. De kommer fra forskere med ulik fagbakgrunn og de kommer fra politikere.

Stadig oftere kommer advarslene om miljøproblemene også fra økonomer og folk i næringslivet. De frykter en utvikling som kan velte eller forstyrre det kinesiske vekstprosjektet.

Kontraster

Kinas miljøkrise vil neppe framtre som et brått og plutselig bombeslag i verdenssamfunnet. Den øker langsomt og utvikler seg nesten uten dramatiske høydepunkter og utgjør et stadig mer forstyrrende bakteppe for en velstandsutvikling så hurtig at den langt sprenger grensene for tempoet til den nord-amerikanske og europeiske rikdomsveksten i det tjuende århundre.

– Veksten i Kinas økonomi i moderne tid er unik, mener professor og direktør i Lu Deming ved senter for økonomiske studier ved det store Fudan-universitetet i Shanghai. Mens Storbritannia brukte nesten 60 år på å fordoble sitt brutto nasjonalprodukt, USA 50 år og Japan 35 år, har Kina doblet sitt brutto nasjonalprodukt 2 ganger i tjuenårsperioden fra Maos død i 1976 og fram til 1997.

Da Verdensbanken i april i år la fram sin status over den internasjonale fattigdomsbekjempelse, framsto Kina som den beste eleven i klassen. Antall fattige er redusert fra 600 millioner til 200 millioner på omkring 20 år. Andre tall viser at de siste ti årene er antallet analfabeter i Kina redusert fra 22 prosent til i underkant av ni prosent av befolkningen. Gjennomsnittlig levealder er 69 for menn og 73 for kvinner.

Men under den glitrende vekstoverflaten ulmer tiltagende miljøproblemer og frykten for sosial uro og politisk ustabilitet spøker i kulissene av det kinesiske kommunistpartiets veldisiplinerte og håndfaste maktutøvelse.

Økologisk selvmord

Kinas økologiske status er deprimerende lesning.

– Du kan smake, se og lukte Kinas miljøproblemer uansett hvor du beveger deg, mener den britiske journalisten og forfatteren Jasper Becker som har oppholdt seg og jobbet i Kina i snart 20 år.

– Utviklingen får meg til å undres om kineserne like mye som å skape en økonomisk supermakt er i ferd med å begå økologisk selvmord, skrev Becker i en omfattende rapportasje som ble publisert i National Geographic's internasjonale utgave i mars 2004.

Vann! Vann! Vann!

Det er ikke dyrkingsjord, men vann, som er Kinas mest kritiske ressurs, hevder blant annet International Institute for Applied System Analysis (IIASA) i Østerrike. 44 prosent av befolkningen og nesten 60 prosent av dyrkbar mark finnes i områder av landet som bare har tilgang til mindre enn 15 prosent av Kinas fra før knappe vannressurser.

Mer enn to tredjedeler av de store byene lider under kontinuerlig vannmangel. Over 700 millioner kinesere

har ikke tilgang til rent drikkevann og må ta til takke med en vannkvalitet som ikke kommer i nærheten av de internasjonale minstenormene eller mistekravene til Verdens Helseorganisasjon.

Forskningsinstituttet i Østerrike peker på flere store forbedringer Kina må gjennomføre for å kunne løse vannkrisen. De store vannforsyningsanleggene i byene er foreldet og dårlig administrert, og bidrar til store vanntap. Det samme gjelder mange vanningsanlegg i landbruket hvor opp mot 60 prosent av vannet som pumpes inn går til spille.

Urenset kloakk og spillvann fra privathusholdninger og industri slippes ofte rett ut i elver og innsjøer. Over 50 av 135 elveløp som fosser gjennom de kinesiske storbyene er alvorlig forurenset. Utslippene av organisk avfall og partikler i de kinesiske vannkildene er uten sammenligning det høyeste i verden og er like stort som tilsvarende utslipp for USA, Japan og India til sammen.

Sur nedbør truer med å ødelegge mer enn ti prosent av de dyrkbare arealene i de kulldominerte områdene i sør- og sørvest-Kina. Korn- og skogsproduktiviteten er trolig allerede redusert med mer enn tre prosent. Og mest drastisk: Grunnvannspeilet synker fra år til år. I tillegg spiser ørkenen seg langsomt inn over bebodde områder.

– Kina er i krig, hevder den kjente amerikanske miljøaktivisten Lester R. Brown. Denne gangen kjemper ikke landet mot soldater og en invaderende hær. I Kinas moderne krig er det ørkensanden som er fienden. Kinas statlige miljøtilsyn påpeker at den store Gobi-ørkenen utvidet seg med over 52.000 kvadratkilometer i perioden fra 1994 til 1999.

Mangel på vann kan på sikt også begrense landets evne til å forsyne sin egen befolkning med mat, hevder International Institute for Applied System Analysis. Landet har tilstrekkelig med dyrkingsjord til å kunne være selvforsynt med mat. Men om Kina kan nå målene om å fortsatt kunne fø seg selv i år 2025 må flere forhold innfris, blant annet må vannkrisen løses. Det er også helt nødvendig å gjennomføre planene om overføring av vann fra Yangtzi-elven i sør til Gulelven i nord.

Et fryktelig tall

Ni av verdens ti mest forurensete byer ligger i Kina. De store kinesiske byene har en luftkvalitet som er så dårlig at den overskrider både de kinesiske og WHO's normer fra to til fem ganger. Dårlig luftkvalitet har tatt livet av nesten to millioner kinesere det siste tiåret.

Dødeligheten som følge av luftveislidelser er fem ganger høyere enn i USA.

Samtidig som myndighetene tar tak i den alvorlige luftforurensningen fra industri og produksjonsbedrifter er biltrafikken i ferd med å bli en ny hodepine. I de store byene truer biltrafikken med å ta kvelertak på befolkningen.

Enda er massebilismen bare i sin

spede begynnelse. I USA og Japan finnes det henholdsvis 700 og 600 biler per 1000 innbygger. I Kina er tallet 16 biler per 1000 innbygger. For øyeblikket ruller det omkring 20 millioner biler på kinesiske veier. Forskerne regner med at bilmengden vil øke til 100 millioner kjøretøyer innen utgangen av tiåret. En amerikansk biltetthet i Kina vil gi 600 millioner kjøretøyer, mer enn hele verdens nåværende samlede bilpark.

– Hvis alle syklene våre blir til biler vil det bli et fryktelig tall som vil skremme verden, uttalte den pensjonerte direktøren Zhai Guangming ved Kinas nasjonale oljeselskap forleden.

I de store byene og de befolkningstunge områdene vil det kort og godt ikke være plass til alle bilene dersom kineserne oppnår en biltetthet på linje med USA.

Energikrise og stearinlys

I sommer måtte innbyggerne i den moderne millionbyen Shanghai handle dagligvarene sine i lysskjæret fra stearinlys. Strømrasjonering er ikke nytt i Kina. Årlig blir produksjonsbedrifter pålagt å kjøre med redusert drift eller å stenge virksomheten for en periode. Myndighetene rapporterte om den mest dramatiske mangelen på energi siden slutten av 80-tallet. Reportasjebildene av storby-kinesere som handler mat i det flakkende skinn fra stearinlys er nok en påminnelse om alvoret bak den voksende knappheten på energi i midtens rike.

«Landets energibehov er antatt å mer enn doubles i løpet av 15 år», hevder Robert Scott, en internasjonal energikonulent i Beijing, i et intervju med kommunistpartiets offisielle organ, Folkets Dagblad. I et intervju med avisa i forbindelse med den tiende Folkekongressen i mars i år advarer han sterkt mot å undervurdere landets framtidige energibehov.

– Kinesere har en årlig vekst i energibruk som tilsvarer et middels stort land, ifølge Scott. Kinas appetitt på energi er bare som småtterier å regne målt i forhold til hva den vil bli de nærmeste årene. Landets energiprodusenter klarer kort og godt ikke å levere fort nok og tilstrekkelig nok med kraft til å fore den kinesiske vekstmaskinen, hevder energikonulentene videre. Massiv satsing på bygging av kjernekraftverk er en del av myndighetenes svar på energikrisen.

Den virkelige prisen

Stadig oftere i debatten om den sterke kinesiske økonomiske utviklingen, trekkes de økologiske omkostningene fram som et element som må inn i vekstkalkylene. For når prisen for skadevirkningene på folkehelse, luft, vann og naturressurser tas med ser de kinesiske veksttallene annerledes ut.

I følge China Daily utgjør Kinas miljøskader omkring sju prosent av brutto nasjonalproduktet. Vaclav Smile, en kanadisk samfunnsgeograf ved Manitoba-universitetet og en internasjonal ledende ekspert på

Kinas miljøutvikling, hevder at de økologiske skadevirkningene i virkeligheten utgjør mellom ti og 15 prosent av landets BNP. Dersom Vaclav Smile har rett i sine beregninger, er prisen for å skape veksten, paradoksal nok like stor som veksten selv.

Jakten på balanse

Tanken om balanse og harmoni mellom natur og mennesker står sentralt i klassisk kinesisk tenkning.

Så langt tilbake som det andre århundre før vår tidsregning innførte en av Qin-dynastiets keisere en lov om landbruk som forbød felling av trær, brenning av gress og fangst av fisk under de mest fruktbare periodene i vårhalvåret og tidlig om sommeren. Det viser en tidlig forståelse av betydningen av å skjerme naturressursene for overbruk. Tre religiøse og filosofiske hovedstrømninger har dominert kinesisk samfunnsliv: Konfusianismen og taoismen og senere buddhismen. Alle har på ulik måte forestillinger om betydningen av likevekt og balanse og en viss forestilling om harmoni mellom mennesker og natur.

For den kinesiske filosofen Konfutsje var naturen et forbilde på det gode samfunn. «De gamle kinesiske filosofene forsto at alle ting i universet på en eller annen måte er forbundet med hverandre. På grunn av prinsippene om harmoni og balanse kan naturen opprettholdes og vokse», sier professor Ding Wangdao, en kinesisk ekspert på konfusianisme og klassisk kinesisk tenkning.

– På samme måte som et menneskelig samfunn består av forskjellige individer, består naturen av myriader av enkelt-elementer. Det ville ikke være noen natur uten alle bitene. Alle fragmentene opprettholdes av en samlende balanse. Det underliggende hovedprinsippet i naturen er kontraster i harmoni. Uten harmoni vil naturen tilintetgjøre seg selv, mener Ding Wangdao i sin utlegning om den store kinesiske læremesteren.

Også for taoistene, som forkynte læren om tao, den store tomheten, framsto naturen som selvstendig og guddommelig. Den kinesiske diktningen og landskapskunsten bygde på forståelse av naturen som hellig og opphøyd. Fra ca år tusen er landskapsmaleriet den dominerende gren innen kunsten, skriver kulturhistorikeren Aage Marcus.

– Gjennom størsteparten av den europeiske kulturhistorien ble naturen betraktet som en fiendtlig makt, en side av tilværelsen som ikke hadde noen plass innenfor den dominerende kristne kirke. Innenfor taoismen og buddhismen ble naturen betraktet som selve guddommen. På samme måte som man må kjenne til dybden i den kristne lidelseshistorien for å forstå mye av den europeiske kunsten og kulturen, er det nødvendig å kjenne til det kinesiske synet på naturen for å forstå hvorfor natur og landskapskildringene fikk en helt sentral plass i kulturen i det gamle Kina, hevder Aage Marcus. Landskapskunsten ble rett og slett

Pengekomfort

Menneskekomfort

en estetisk uttrykksform for religiøs følelse, hevder han. Fjell, fosser, trær og andre naturgjenstander blir religiøse symboler, på linje med for eksempel lammet som bilde på Jesu offerdød i den kristne religionen.

Visse motiver og emner går igjen i den kinesiske landskapskunsten, skriver Marcus videre: «Aftenklokene fra et fjernt tempel, hjemvendende seilbåter sett på avstand, storm over fjellene, høstaften med måneskinn over Tung T'ingsjøen, nattregn over Hsiao og Hsiang, snøvær ved kveldstid over Yangsekiang, villgjess som holder på å dale ned, fiskerlandsby ved solnedgang... Bare titlene er som et helt lite kinesisk dikt og viser den sterke grepetheten av naturen som er nådd i sin kulminasjon under Sung», mener Marcus.

Kinesiske verdier

I den pågående miljødebatten retter en del av bidragsyterne blikket bakover i det lengselsfulle retrospektive blikk på jakt etter opprinnelige verdier og prinsipper.

– Jeg er imot den vestlige forbrukermentaliteten fordi den i praksis avviser ideen om harmoni og balanse mellom mennesker og natur, fortalte Liao Xiaoyi, grunnleggeren av miljøorganisasjonen Beijing Global Village i et intervju med Folkevett høsten 2001.

– I øynene til den kinesiske nasjonens forfedre er «skogene vårt hår, elvene vårt blod, fjellene våre hoder, og jorden vårt hjerte og bryst», fortalte den kinesiske miljøveteranen Qu Geping i et foredrag på en stor internasjonal kongress i juni 2001. Qu Geping regnes av mange som den kinesiske miljøbevegelsens far og deltok allerede i 1972 på verdens første miljøkonferanse i Stockholm.

– Den industrielle sivilisasjonen har gjort oss fremmede for naturen, for andre mennesker og for oss selv. De gamle kinesiske tenkerne, som Lao Tzu, en klassisk kinesisk filosof med omdømme på linje med Konfutse, foreskrev en enkel resept for en god samfunnsutvikling: La natu-

ren veilede mennesket – Shi Fa Zi-ran.

Det betyr ikke at vi skal være slaver av naturen som våre forfedre i gammel tid, eller forsøke å være naturens herrer og mestere som grunnleggerne av den moderne industrielle kulturen. Vi skal ha kunnskap om naturen, kjenne dens hemmeligheter, rytme og lover, men vi skal være dens venner og allierte, mente Qu Geping.

– Dersom jordkloden fortsatt skal kunne forsyne dagens fem milliarder mennesker og morgendagens kanskje ni milliarder i det neste århundre, må vi finne et nytt balansepunkt mellom våre krav og jordens egen bærekraft.

Alternativene

I praksis har landet to hovedvalg, mener en ekspertgruppe bak FN-rapporten fra 2003 om Kinas miljø. Den første modellen kaller de «fallsvæien» basert på en kultur hvor den økonomiske veksten opphøyes til et isolert mål. I et slikt scenario forsterker miljø-ødeleggelsene og den sosiale ustabiliteten hverandre gjensidig og skaper en farlig fallsspiral. Gradvis vil den økonomiske veksten avta og risikoen øker for å ende opp med en betydelig lavere vekst. Miljøvern er fortsatt en del av politikken, men i praksis overlatt til topp-politikere og mer retorikk enn realitet.

«De grønne reformenes vei» er det andre hovedalternativet. Den gradvise og det stadig dypere fokuset på miljø og sosiale utfordringer skaper en massiv folkelig etterspørsel etter en ny utviklingsstrategi. Stor vekst i antallet frivillige grupper og organisasjoner skaper økt åpenhet og deltakelse i samfunnsutviklingen. Dersom Kina velger en kurs med grønne reformer og en stadig mer bærekraftig samfunnsutvikling kan landet oppnå å bli en internasjonal modell for miljø- og utvikling, tror FN-eksperterne.

Giverglede og leserglede

Samfunnsliv skrives på norsk, og har vennlighet nok, til å gi rom for skandinaviske brodermål.

Der tenkes nasjonalt såvelsom overnasjonalt. Og den koster ikke all verden.

Grunnabonnement på Samfunnsliv gir dobbelt glede.

Giverens glede øker, ved tanken på at mottakerens glede blir vedvarende.

Og at den fornyes månedlig – året rundt. Og på at man derved samtidig påskjønner redaksjonens innsats, såvelsom et blad som bidrar til bedre liv og samliv – i et levende samfunn.

S.O.H.

Nordisk samefestival i Praha

Svein Otto Hauffen

Fra den norske ambassade i Praha, mottok jeg invitasjon til å delta i en Nordisk samefestival i Praha, i tiden 12. – 21. november. Den imøtesees med forventning og holdes dels i regjeringens hovedbygning, Strakov academie, og forøvrig dels i noen av Prahas store teaterbygninger samt i restaurant Dahab.

I sistnevnte, fotoutstilling samt kulturelle og kunstneriske program. I førstnevnte, den faglige, politiske og vitenskapelige del.

Initiativtaker er magister Martin Karlik, som tidligere har holdt flere lysbildeforedrag med filmfremvis-

ning, fra sin lange reise gjennom Finnmark m.v. 2002.

Kjente representanter

Det meste forarbeide med festivalarrangementet forøvrig, er gjort og fullføres av impresario Petr Phyllov.

Av nordiske representanter nevnes Norske sametings visepresident Ragnhild Nystad og president Olov Sikku fra Sverige. Det skal bl.a. holdes konferanser om samenes politiske situasjon, samt minoritetsproblemer i samisk perspektiv, såvelsom i, og for øst-europeiske minoritetsgrupper. Envidere foredrag, kurs og seminarer.

Forøvrig står joik og andre kunstneriske innslag nevnt i programmet. De finner sted i nevnte teaterbygninger m.m. Det vil bli fremførelser av toppmusikere med samisk bakgrunn fra Norge, Sverige og Finland. Bl.a. sangerne Ande Somby og Mari Boine.

Arrangementet får mindre økonomisk tilskudd fra de tre nordiske ambassader. Men nektes tilskudd fra UDI!

Til gjengjeld spanderer Praha kommune 250 tusen tsjekkiske kroner. Knappt, med fare for underskudd for et så stort arrangement.

BDB - - -

Da det nettopp er hans program om «dekapitalisering» som har brakt ham i konflikt med de alminnelig herskende forestillinger om statens funksjoner og dermed med samtlige politiske partier, vil det være på sin plass å gi en noe nærmere redegjørelse for hans synspunkter på dette område.

Dybwad Brochmann hevder at den vei man må gå for å avskaffe «kapitalens» makt og for å få stadig billigere varer må bestå i en kontinuerlig avskrivning av all realkapital. Hvis bedriftene foretar regelmessige avskrivninger av bygninger, maskiner osv., utover den løpende slitasje, og hvis huseierne nedskriver huseiernes bokførte realverdi etter hvert som de avbetaler den gjeld som hviler på eiendommene, vil man til slutt kunne bokføre all gammel realkapital til null, og man vil derved også være i stand til å selge varer til stadig lavere priser og til å beregne en stadig lavere husleie. De beløp som måtte gå til avskrivning, skulle anbringes i nye investeringer, og disse skulle så også etter hvert avskrives inntil de kunne bokføres som en null-verdi. Vi skulle således gjennom en kontinuerlig avskrivningsprosess eller «dekapitalisering» etter hvert nå fram til et samfunn hvor praktisk talt all realkapital var avskrevet til null, og hvor der derfor heller ikke skulle være plass for noe kapitalutbytte.

Dette program om «dekapitalisering» er så vidt jeg kan bedømme, i og for seg teoretisk tenkbart. Dette program strider imidlertid mot det beskatningssystem som nå består, idet staten og kommunene av hensyn til sine skatteinntekter ikke kan tillate at bedrifter og huseiere foretar en ubegrenset avskrivning av realkapitalen, idet all denne realkapital derved ville miste sin verdi som skatteobjekter for de offentlige myndigheter.

Det er i første rekke gjennom dette program om dekapitalisering at Dybwad Brochmann er kommet i konflikt med hva han kaller fiksjonene som staten.

Det er etter hans oppfatning selve den nuværende statsinstitusjon som

gjennom sin beskatning opprettholder den nuværende «kapitaliserte» økonomi. En gjennomføring av programmet om dekapitalisering kan derfor bare finne sted på grunnlag av en desentralisering av all offentlig virksomhet. Hver borger skal i sin kommune yte et bidrag til de felles utgifter som er påkrevd. Disse bidrag skal enn videre ytes direkte, og ikke gjennom beskatning av eiendom og heller ikke gjennom indirekte skatter som tilslører hva pengene skal brukes til.

Disse synspunkter om dekapitalisering har ikke vunnet noen anerkjennelse innenfor den moderne sosialøkonomi.

Man kan riktignok si at det program om gjennomføring av mer liberale avskrivningsregler, som nu er satt på dagsordenen i Norge, på en måte følger en del av de synspunkter som inneholdes i Dybwad Brochmanns dekapitaliseringsteori. Norge har hittil stått i en særstilling mht. rigorøse bestemmelser i skattelovgivningen om adgangen til avskrivninger. I andre land, som f.eks. i Sverige og De Forente Stater, har bedrifter hatt en overmåte utstrakt adgang til å foreta avskrivninger, og de private bedrifter står derfor i disse land i en langt sterkere økonomisk posisjon enn bedriftene i Norge. De fleste er nu i Norge blitt klar over at de rigorøse avskrivningsregler i det norske skattesystem har hatt en gunstig virkning og man kan nu vente mer liberale regler gjennomført. Man kan imidlertid ikke trekke noen forbindelse mellom disse planer og det Dybwad Brochmannske dekapitaliseringsprogram, som er av langt mer revolusjonerende natur, idet det forutsetter avskaffelse av enhver beskatning av realkapital.

Undertegnede nærer den oppfatning at Dybwad Brochmanns dekapitaliseringsprogram er virkelighetsfjernt, det forutsetter en avskaffelse av staten i sin nuværende form, og enn videre at innehaverne av de dekapitaliserte virksomheter selger sine varer til lavere priser enn de i og for seg kunne være i stand til å få. Det forutsetter m.a.o. også en mental forandring. Det er imidlertid i og for seg basert på en helt logisk tankegang, og inneholder utvilsomt også

elementer av positiv verdi.

Det ligger utenfor min oppgave og også utenfor min kompetanse å avgi en bedømmelse om Dybwad Brochmanns sosial-psykologiske og religiøse betraktninger. Det vil imidlertid kunne være på sin plass i hvert fall ganske kort å belyse den sammenheng som er til stede mellom hans økonomiske betraktninger og hans psykologiske og religiøse synspunkter.

Programmet om dekapitalisering fører i sin konsekvens til en avvisning av hele det nuværende statssystem, som er basert på en overmåte vidtgående beskatning. Gjennom dette syn på staten er imidlertid Dybwad Brochmann samtidig kommet i konflikt med samtlige politiske partier, som i sakens natur alle tar sikte på å oppnå herredømme over statsapparatet, og dermed utnytte statens beskatningsrettigheter og lovgivningsmyndighet. Det er derfor i og for seg ganske logisk at han i denne sin kampstilling har sett det som sin hovedoppgave å søke å påvirke folks innstilling overfor den alminnelige vanetenkning, som er tilbøyelig til å betrakte de institusjonelt bestemte sosiale kategorier som naturgitte og absolutte begreper.

Dybwad Brochmann bruker herunder en ikke-akademisk terminologi, og skyter også, etter min mening, ofte meget over målet.

Som konklusjon vil jeg fremholde at Dybwad Brochmanns forfatterskap gir et bilde av en mann med meget bestemte og egenartede oppfatninger om de sentrale samfunnsøkonomiske forhold. En del av disse oppfatninger har vist seg å være ganske fruktbare, men andre er etter min oppfatning lite virkelighetsnære. Den form hvori han har fremlagt sine synspunkter er overmåte lite akademisk. Man kan imidlertid ikke godt forlange at alle forfattere skal bruke en akademisk form for sine fremstillinger, hvor ønskelig dette enn kunne være fra et akademisk synspunkt.

Oslo, 4. mars 1946.

Johan Vogt

Helhetsøkonomien (Totalitetsøkonomien)

(Kortversjon ved Alf J. Wang (Del II))

Av ingeniør G.E. Bonde

De universelle balanselover

Overalt på jorden er det en overflod uten like. For den som har øyne å se med og ører å høre med. For alt liv lever innenfor de universelle stoffskifter, energiskifter og kretsløp, overensstemmende med de universelle balanselover. Økonomi i samfunnet vil derfor i sin dybeste grunn si det samme som om evne til å innrette seg i samspill og harmoni med de evige universelle lover. Hele vårt eksistens i fysisk og økonomisk henseende er et stoff og energispørsmål. Alt som er direkte livsbetingende har realverdi. Andre ting som f.eks. penger, tallkapital, bokførte verdier etc. har fiktivverdi, kilden til all realverdi er sollyset og de universelle stoff og energiskifter. Det er den objektive reelle virkelighet. Derfra skaffer vi oss alle varer og produkter for livets opphold. Kilden til alle skinnverdier er vår forestilling om staten og skatten! Alle fiktivverdier eksisterer bare i den menneskelige fantasi og som et produkt av denne. Realverdier kan vi leve av, skinnverdier kan vi bare dø av! Varer og produkter fra de store reelle stoff og energiskifter er for oss et eksistensspørsmål. Vi kan samfunnsmessig ikke leve av penger! Eksistensen er altså i virkeligheten ikke et penge-spørsmål; alle verdens penger kan senkes på havets bunn i morgen, og når som helst erstattes med tall og regnskapsmidler.

Solen ville like fullt «stå opp i øst og gå ned i vest» og det livgivende energi og stoffskifte vil fortsette helt uavhengig av penger.

Vi ser at det er overflod av energi og stoffer til stede, og at vi ikke behøver å være engstelige og ha eksistensfrykt for at det skal bli for lite til livets opprettholdelse.

Det gjelder bare at menneskene utnytter og bruker naturens gaver på den rette måte. Alt er gitt fra naturens hånd. «Utgiftene» med jordens liv og vedlikehold er enorme, men de dekkes alltid av tilsvarende «inntekter», det bevilges alltid det som er tilstede, og som det er behov for, og aldri mere. Men i den evige likevekt og i den alltid grunnfestede harmoni skjuler det seg en gjennomført økonomi, et pålitelig forhold mellom debet og kredit, som ennå ingen statsmann eller finansmann har oppdaget.

All materie er konstant. Ingen ting blir borte, ingenting nytt skapes, og som det er med stoffet eller materien slik også med energien. Ingen kraft går tapt, og heller ingen kraft skapes av intet. Den universelle økonomi består derfor i en storstilet balanse, og intet menneske eller noen verdens regjering vil noensinne kunne omstøpe denne ideelle, levende virkelighet. Alt hva som finnes av produksjon og forbruk, med eller uten menneskenes deltagelse og regulering, er undergitt evige stoffskifter og energiskifter innenfor disse stoffskifter og energiskifter, som evig gjentas i små eller store kretsløp her lever alle planter og dyr, mennesker

og samfunn.

Hva vil dette si i det praktiske liv for oss alle? Kan dette gjennomføres i dag? Ikke så lenge menneskenes mentale innstilling til pengene er som den er i dag. Men alt ligger til rette den dag menneskene innretter seg etter den eksakte virkelighet.

Vitenskap og teknikk har i dag skapt overflod på alt, det er produksjonsmuligheter for hele jordens befolkning. Det er nok til alle, forutsatt at menneskene innretter seg etter livslovene og naturlovene. For menneskene lever av mat, ikke av penger. Pengene er idag verdens største «problem», pengene griper inn i menneskenes liv, og de føler seg maktesløse, fordi «pengene har dem i sin makt». Og så ser vi hvordan dette syn setter sitt preg på menneskelivet og samfunnslivet, og hvordan dette feilsyn utnyttes av samvittighetsløse individer og institusjoner som gjennomskuer forholdet, til på de forskjelligste måter å knekke menneskene.

Massemennesket innbilles bl.a. at det kan bli for få eller for mange penger i et samfunn. Pengene er blitt til noe annet og mere enn det de er og skulle være; regnskapsmidler og byttemidler, fungible midler som fungerer på vegne av realverdier. Pengestrømmen skulle jo pulsere som speilbildet av produksjonsstrømmens omsetning i konsumsjon. Isteden gjøres disse skinnverdier, som i seg selv ingen verdi har, om til levende, selvstendige verdifulle vesener, som kan herske over menneskene og som kan yngle og gi pengerente. Og så er vi kommet over i den groteske diskonto og pengepolitikk, (som før kaltes åger) og hvor der vilkårlig bestemmes at de døde penger altså gir renter og krever renter. Og på den måte blir pengene en demon som alle menneskene dyrker og frykter, fordi det er gått inn i menneskenes bevissthet gjennom de konvensjonelle, herskende regler, at pengene ikke alene individuelt, men også samfunnsmessig sett har all makt, og at menneskene individuelt og kollektivt må gi seg inn under deres makt. Og allverdens vanskeligheter med pengene vil fortsette så lenge der finnes mennesker som tror at pengene i seg selv har makt. Pengene vil til alle tider ha nettopp så meget makt som menneskene tillegger dem.

I en potet er der en veldig kraft, og i et sennepskorn er der så stor kraft, at der kan bli et helt tre ut av det, når sennepskornet kommer i jorden. Men av pengene kommer intet frø og ingen yngel, for pengene er og blir maktesløse så lenge inntil ukontrollert fantasi hos menneskene gjennom det ubevisste overføres til pengene. For pengene og pengeverdier er et symbol likesom staten og kommunen er symboler. Pengene i seg selv er en vidunderlig oppfinnelse som gjennom tidene har ydet menneskene uvurderlige tjenester. Men de har også vært den store risiko og fallgrube, hvori menneskene er falt som følge av sin tøylesløse ukontrollerte fantasi.

Etterhvert som avsjelingen av pengene går fremover og etterhvert

som dekapitaliseringen og det lønnsomme prisfall gjennomføres, så vil pengenes betydning reduseres, og når nullpris er nådd, og den materielle frigjørelse er nådd, da har også pengene utspilt sin rolle: Dekapitaliseringen krever altså som sin forutsetning pengerentepolitikken opphør.

Helhetsøkonomi

Det økonomiske system som vi lever under, det merkantilistiske, har skaffet oss overfloden, resp. den velldige produksjonsevne. Men dette system fungerer og har fungert bare så lenge tilbudet var mindre enn etterspørselen. Det er knapphetens økonomisystem. Det fungerer ikke når overfloden setter inn. Det tåler ikke de fallende forbrukerpriser som er en følge av overdådig rik produksjon. For produksjonsprisen er på sin side bundet, og varene må til tider selges med tap. Vi vil prøve å forstå dette forhold mellom forbrukerpris («konsumpris»), «salgspris» og produksjonspris. For forbrukerpris har vi å regne med den økonomiske autonome lov om tilbud og etterspørsel: Er tilbudet større enn etterspørselen, faller naturnødvendig prisene.

Er produksjonen overveldende stor, går forbrukerprisen mot null. Prisen på vann er i utgangspunktet null. Ved produksjon av varene har vi å regne med den økonomiske lov som a priori sier at prisen er lik «systemets kostende». Det er alle samfunnsutgifter som står på samfunnsregnskapets debetside (utgiftsside) som bestemmer prisen på produksjonen. Det er omkostningene ved det samfunnsystem vi lever under som bestemmer varens pris. Når nå utviklingen av naturvitenskap og teknikk gir menneskene en stadig øket produksjonsevne, samtidig som det ingen utvikling skjer på det sosiale og økonomiske område, mens tvertimot samfunnsystemets omkostninger stadig økes, så er det klart at det ikke blir balanse mellom produksjonspris og forbrukerpris. De sosiale og økonomiske systemomkostninger er for store. Hele verden vil på den måte tviholde på det merkantile system, som søkes holdt liv i ved at produksjonen innskrenkes så vi igjen kommer tilbake til mangelen tid, slik at forbrukerprisen holdes oppe. Dette skjer igjen ved at alle bransjer og grupper organiserer seg, og mot hverandre, for med politiske knep og kunster å bremse produksjonen. Men da innskrenking av produksjonen og ødeleggelse av realverdiene for skinnverdiene, pengenes, skyld, er naturstridig og livsfjendelig, så ender alle disse misforståtte bestrebelser med en verden i kaos.

Menneskene er fiksert av det gamle merkantile system, som gjelder mer enn menneskenes frigjørelse. Derfor skal det avlegse system bibeholdes og menneskene fortsatt lide. Ingen vil akseptere de fallende priser som er utviklingens mål. Mennesket vil ikke sin egen materielle frigjørelse.

Totalitetsøkonomien erkjenner i motsetning til dette at utviklingen naturnødvendig går mot lavere og

lavere priser og rikeligere med varer. Menneskene har lært å la maskinene og naturkreftene gjøre arbeidet for seg, og det er i så måte nesten ingen grenser. Utviklingens mål er den materielle frigjørelse, som er nådd når alle priser (ved hjelp av dekapitalisering, desentralisasjon og de produktive fremskritt) er kommet henimot null, altså når det er like billig å skaffe seg brød og livsfordenheter som å tappe vann av vannkranen.

Totalitetsøkonomien aksepterer altså de fallende forbrukerpriser og den materielle frigjørelse, og den angir hvordan man skal oppnå det lønnsomme prisfall, og til enhver tid å få balansen mellom produksjonspris og forbrukerpris, slik at om det i dag koster 100.000 kr pr år å leve, så skulle prisen om noen tid være kommet ned i kr 80.000 kr, deretter ned i 50.000, 10.000, 5.000 osv.

Dette skjer ved å gjennomføre et nytt samfunnsystem, hvor systemomkostningene befinner seg under statlig reduksjon. Det må gjennomføres dekapitalisering og fritt bransjestyre, muliggjort ved en ny mentalitet, som erkjenner vårt sanne forhold til reelle og fiktive verdier, og som erkjenner vår sosialiserte skjebne og det kristne gjensidighetsbud, og dermed også det rette forholdet mellom produsent og konsument som mennesker.

Totalitetsøkonomien bygger på det objektive samfunnsregnskap, som viser at samfunnets virkelige næringsveier og «inntekter» er produksjonen, mens samfunnets reelle «utgifter» er forbruket, konsumsjonen. Penger og pengemanipulasjoner har ingen annen samfunnsmessig betydning enn den som er verktøyets, redskapets.

Det avgjørende for samfunnets økonomi er derfor forholdet mellom produksjon og konsum. Totalitetsøkonomien er altså planmessig (en ny type planøkonomi), og vi må for å kunne gjennomføre denne, nøye erkjenne de faktiske forhold vedrørende samfunnsøkonomien.

Enhver vet jo at den norske nasjons egentlige og hovedsakelige næringsveier, som gir positivt skattbare virkelige inntekter, vesentlig består av følgende: Olje og gass, industri, fiskeri, foredlingsarbeide, skogbruk, landbruk, skipsfart, håndverk (et hvert land har sine forskjellige råstoffer og industri).

Videre vet jo enhver at nasjonens vesentligste utgifter og omkostninger består av følgende: Administrasjon i stat, fylker, kommuner, og i den private varehandel, transport, reklame, aviser og andre trykksaker, radio, tv, banker, rettsvesen, det militære, kirke- og sektvesen, skoler, fengsler, alt slags spill og lotterier, negativ vitenskap (problemkultur), klassekamp, politi, språkstrid, sosial omsorg m.m.

Man skulle nå tenke seg at enhver var seg fullt bevisst at et lands økonomiske beror på at man innskrenker på omkostningen og utgiftene og øker inntektene. Tingene settes på hodet. Etter våre statsregnskaper å dømme, kunne man tro at f.eks. landbruket og fiskeri, industrien og

det produktive arbeid er samfunnsutgifter og at negativ problemkultur og bankvirksomhet er inntekter for samfunnet.

Idet våre statsmyndigheter gjentagne ganger har tatt skritt for å redusere produksjonen både innen landbruk og fiskeri, mens de uavlatelig har søkt å fremheve all slags spill og lotterier m.m. Hvis denne finansteknikk var riktig og hadde noe med virkelighetens verden å bestille, ville det også være sant at f.eks. arbeidsledighet og sparepolitikk var virkelig sann spareøkonomi. Men da enhver burde forstå at f.eks. arbeidsledighet er det motsatte av sparing, skulle man altså kunne innse i hvilken høy grad den norske finansledelse har ledet folket ut på økonomisk glattis. Det er også klart at staten som politisk institusjon til en viss grad og i en viss tid kan holde det gående ved å beskatte den oppdiktede fortjeneste og den imaginære inntekt samt ved å beskatte alle immaterielt sysselsatte personer på samfunnets utgiftsside (f.eks. leger, politikere, postbud, advokater osv) i en viss tid kan man også holde den illusjonen oppe at f.eks. beskatning av banker (og fortjeneste) på vinmonopolet og alle slags spill er samfunnsmessige inntekter for såvidt som at pengene går inn i statskassen. Men da statens drift ligger på det samme samfunns debetside (utgiftsside), for hvilket både bankene, monopolene, alt spill i forveien er debetposter, så er det klart at de endelige underskudd til sist må bli enorme. Hvis den skattepolitikk vi driver her hjemme var riktig, så ville f.eks. samfunnet bli rikere jo mere legene tjente på sykdommer, og man ville lønne skolelærerne ved å beskatte postbud, og lønne postbud ved å beskatte skolelærere.

Men i den bitre virkelighetens verden som vi lever i, er det faktiske og positivt riktige forhold dette at vårt folks økonomiske velferd beror på de materielle erverv, som vi i norsk politikk systematisk fortrenger til fordel for de utgiftsmedførende immaterielle. Det er nødvendig å gjøre oppmerksom på denne politiske synkverving fordi alle våre offentlige funksjonærer og tillitsmenn (som også beskattes som samfunnsmessige inntektsfaktorer) tier og samtykker. Fordi de partipolitiske statsmenn også organiserer seg og sin finanslek på internasjonal tumleplass, håper de visstnok å kunne holde spillet gående, idet man henviser til «internasjonale hensyn». Derved lykkes det til en viss grad å avvæpne, respektivt maktstjele, all kritikk og all sunn dømmekraft, inntil den almennelige mening til slutt aksepterer den lære at krisens problemer er løselige. Men da intet folk i lengden – selv ikke med internasjonal bistand – kan gjøre ÷ til +, eller utgift til inntekt, så sørger utviklingen selv for at illusjonene brister og dagdrømmeriet oppklares.

Vitenskap og teknikk har i dag skaffet overflod på alt, det er produksjonsmuligheter for hele jordens befolkning. Det er nok til alle, forutsatt at mennesket innretter seg etter livslovene og naturlovene. Vitenskap og

Bokmelding

Tittel: *Tilknytning og barns utvikling*

Forfatter: *Lars Smith*

Forlag: *Høyskoleforlaget*

Sider: *190*

Anmelder: *Astrid Strømme*

Dette er en bok om samspillet mellom barn og voksne. Den belyser, beskriver og drøfter barns utvikling av tilknytning til mennesker rundt seg.

Bowlby utdyper begrepet «tilknytning» på ulike måter, og i ulike sammenhenger. Tilknytningsatferd er den atferd som barn viser i forbindelse med atskillelse fra og gjenforening med en bestemt tilknytningsperson. Barn forsøker å utvikle en atferd som øker sannsynligheten for nærhet til tilknytningspersonen.

Tilknytningsbånd er den følelsesmessige tilknytningen i betydningen av en egenskap hos barnet. Det eksisterer individuelle forskjeller i tilknytningsbåndet med hensyn til kvalitet i motsetning til styrke.

Tilknytningsforstyrrelser

dreier seg om psykiatriske vansker som kan inntre i spedbarnsalderen eller tidlig småbarnsalder. Viser seg ved at emosjoner og atferd som uttrykkes i tilknytningsforhold, i den grad er brakt i uorden at det indikerer vedvarende lidelse eller inkompetanse hos barnet, eller i betydelig grad øker risikoen for slike tilstander.

Trygg tilknytning er den psykologiske tilstanden hos et barn som forventer at tilknytningspersonen vil være tilgjengelig og responsiv, selv om hun eller han ikke er tilstede i øyeblikket.

Trygg base er den betydning som tidligere erfaringer med tilknytningspersonen har for barns utforskning av omgivelsene.

I korthet kan vi si: Tilknytnings biologiske funksjon er å fremme trygghet. De fleste har en eller annen erfaring med barn som huler og skriker i forbindelse med at mor eller far forlater det. Slike reaksjoner har å gjøre med ungers tilknytningssystem. Det er det som er i funksjon. Unger reagerer ved atskillelse –

spesielt hvis de ikke har utviklet et adekvat mønster for tilknytning.

Atskillellesprosesser består av tre følgende faser:

1. Protest
2. Fortvilelse
3. Frakobling

Tilknytningssystemet støtter opp om en annen og komplementær utviklingsfunksjon som dreier seg om barnets utforskning og mestring av omgivelsene.

Boken *Tilknytning og barns utvikling* av Lars Smith bygger på empiriske og systematiske undersøkelser. Boken har åtte kapitler, og er pedagogisk ment å løse psykologiske konflikter...

Du får greie på «det meste», og du får informasjon om hvordan du kan skaffe deg ytterligere informasjon om denne uhyre viktige fasen i våre liv! Språket er meget godt. Les boken – den er til å bli glad i...

Lykke til!

Til sjølvbergaren

Eldhus, badstoge, turker, ris, rotstove og sauna. Kjært barn har mange namn. Dette har store skattar med massevis av erfaringsvisdom i seg. Mykje held no på å verte vekke.

Kjent er eldhus for turking i røyk av kjøtt, flesk og fisk. Lite veit me om røyking av, då helst for øl og whisky. I desse vart det og utført arbeid som tillaging av mat, baking, vasking og brygging, og som lagerplass og anna.

Her i Vinje er det eg får sjå det dei kallar badstoga. Ikkje fyrst og fremst for bading, men gjerne det og, slik eg fekk sjå det i nord-Sveige. Her er det stort oppmurt ovn midt i stoga, og ein eller to hyl-ler langs begge sideveggene. Og stokk under til å stå på for å leggja opp kornband eller korn som var treska. Utan ljo-re i taket, men med fleire hol i vegene. Det var viktig å røra ofte i kornet.

Med dårlege somrar og grønnår var det viktig å redde avlinga. Fyrst og fremst til graut og anna turka, av grøda frå åker og utmark, noko som vart kalla hellekaker. Her for store og små, rik og fattig, vår tid trekkjer særleg fram det frå den rike sitt bord. Med elektrisk straum

kom ved og røyk vekk, fryseboksen overtok lagring av ferske varer, same kjølerom med frukt og grønnsaker. At røyk var av stor verdi er oversett, det som har vore med å halde vekke pest og sjukdommar med utgang frå mygla mat. Ja kva veit me om det same med husrom og klær og? Mykje salting då det kom, var heller ikkje bra. Og kokinga då? Kjent no er at råkost, rett spekemat og godt turka er fyrsteklasses mat.

Eg vil her taka med då kvikksølv- og sprøytealderen kom. Den moderne medisinen med mange blindveggar, og vekke med gamalt og godt. No gjeld det å få fram att eldgamle erfaringsvisdomar. Det alle store og små kunne og måtte bruke.

I boki «... en græns av annat slag...», skriven av Anne Lise Skårderud står det mykje om dette eg skriv her. Den allsidige bruken i Finnskogane. Fyrst ei liten ria å bu i, og vidare. Før det er for seint, må restar og visdom frå alt dette reddast til våre born og etterkomarar. Skriv ned og send det vidare.

Beste helsing
Ivar B. Løne

Bakenfor

Bakenfor det gode og det vonde – det sømmelige og det syndige bakenfor tankene vi tenker – og de fornuftige ord bakenfor himmelvendte andakter – og de grå systemstrukturer

finnes i dypet av oss selv en skinnende sannhet skjult en frihetens carte blanche en mikroskopisk konstans

Innenfor vår vesenskjerne bakenfor vår maskerte fasade finnes innerst inne – i vårt hemmelige rom – en funkende juvel

Even Lorch-Falch

teknikk gjør ikke annet hver dag enn å arbeide for å gjøre livet lettere og rimeligere for oss alle. Men sentralsystemet har som oppgave det motsatte.

Systemet har til hensikt å «skape tosamhet» ved å innskrenke produksjonen, og er livsfiendtlig og utviklingsfiendtlig, sentralsystemet er heilt forfeilet, fordi det handler mot samfunnets grunnlov: Å gjøre mot andre hva vi vil at andre skal gjøre mot oss. Alt ligger og venter på oss den dagen vi skifter sinn og mentalitet. Det er orienteringen framover som er det avgjørende for hvordan vi i samfunnslivet utnytter vår viten og kunnskap. Men hvilken retning den blir brukt, om det er til liv eller død, det avhenger av menneskenes mentale innstilling og syn på tilværelsen.

Dekapitalasjon

Totalitetsøkonomiens formål er å akseptere de fallende priser og tillate at prisene går ned henimot null som følge av utviklingen, ved å organisere det lønnsomme prisfall.

Dette gjøres ved den målbevisst gjennomførte dekapitalisering. Dekapitaliseringen, eller man kan også kalle det «jubelårssystemet», innebærer en målbevisst amortisering av alle individuelle eller kollektive anlegg og en suksessiv nedskrivning av alle tall, verdier og priser mot null. Den er grunnlaget for erkjennelsen av at alle priser og alle bokførte verdier er samfunnets gjeld til seg selv, hvilket også det objektive samfunnsregnskap gir uttrykk for.

Dekapitalisasjon innebærer altså i

daglig praksis at det overalt og alle anledninger er riktig å få tallene og de bokførte verdier nedover, istedenfor at hele verden i dag arbeider for å få priser, tall og verdier oppover. Gjennomførelsen av dekapitaliseringen betinger altså et nytt og riktig syn på pengene og pengeverdiene kontra realverdiene. For å skaffe den nødvendige oversikt over produksjon og konsum, slik at samfunnsregnskapet kan utfylles med tall, trengs en upolitisk regnskapsentral. En riktig regnskapsentral vil få den oppgave å våke nøye over totalitetsøkonomiens gjennomførelse, og til enhver tid holde folket ajour med alle de objektive (faktiske) forhold vedrørende produksjon og konsum, for slik å forebygge alle subjektive (nominelle eller innbilte) forhold vedrørende økonomien og pengeteknikken.

På det dagdrømmernivå hvor vår tids mennesker ennå befinner seg, tror man – enfoldig nok – at staten våker over samfunnets (helhetens) økonomiske interesser, og mange er endog så uvitende at de gjør statens budsjetter og regnskaper identiske med samfunnets, og derfor bedømmer samfunnets økonomiske stilling etter staten. Hvilke enorme folkebedrag, massebedrag, konteringsfeil, feilslutninger, misgrep og ulykker som har sine røtter i simpel uvitenhet om disse ting, vil ettertiden komme til å klarlegge. Når en riktig regnskapsentral er opprettet, vil folk se hvordan de er ført bak lyset av sine ledere.

Forts. i neste nummer

Sax 1–2 2004:

Nasjonale prøver og hjemmeundervisningselever

Våren 2004 starter gjennomføringen av nasjonale undersøkelser og nasjonale prøver i norske skoler. Det står i nye tillegg i lover og i nye forskrifter at dette er obligatorisk for alle skoleelever. (Se opplæringslovens §14.1, siste ledd og forskrift 2 til denne loven. For friskolene: Se friskoleloven §7.2, og forskriftene 4 og 5 til denne loven).

Må hjemmeunderviste elever være med på slike nasjonale undersøkelser/prøver?

Hjemmeunderviste elever kommer inn under opplæringsloven. Forskrift 2 til opplæringsloven om obligatorisk deltagelse i slike nasjonale undersøkelser/prøver viser til § 14.1 i samme lov, som omhandler friskoler, grunnskoler og videregående skoler og gjelder dermed ikke for hjemmeundervisere.

§ 14.2 i opplæringsloven gjelder tilsyn med hjemmeundervisning. Her står det at hjemmeundervisere kan innkalles til «særskilt prøve». Dette har vært med i loven hele tiden fra 1998, og gjelder kommunens rett til spesielt å prøve en elev hvis det er usikkerhet om hjemmeundervisningen i dette tilfelle holder mål. En slik prøve er ikke en nødvendig del av et alminnelig tilsyn med en hjemmeundervist elev. Obligatorisk deltagelse i nasjonale undersøkelser/prøver er en generell bestemmelse for skoleelever, og gjelder derfor ikke for hjemmeundervisere.

Formålet med nasjonale undersøkelser/prøver er at skolen skal fremme pedagogiske tiltak for individuelt tilrettelagt undervisning. De skal arkivere «profiler» fra prøvesvarene til elevene i elevmapper. På denne

måten vil hjemmeundervisere bli presset inn i skolen igjen, selv om de ikke ønsker det. Dette kan være en god grunn for hjemmeunderviste elever til å ligge unna de nasjonale undersøkelser/prøver.

Hjemmeundervisere har derimot en rett til å være på nasjonale og andre fagprøver, hvis de ønsker det.

Nasjonale leseprøver og ideologisk påvirkning i skolen

Staten vil i detalj kontrollere at elevene på skolene lærer det de skal. De skal også kontrollere at barna lærer på den rette måten, og at de tolker det de lærer rett. Da kan mye rart skje. Våren 2004 måtte alle 4. klasse elever i norske offentlige og frie skoler være med på en nasjonal leseprøve. Barna måtte med utgangspunkt i to eventyrtekster gjøre rede for blant annet svart og hvit magi. Er svart og hvit magi likestilte metoder, hvor bare det gode eller onde målet med hensikten, avgjør moralen. Eller er hekseri og den slags et uttrykk for åndskreftenes kamp i virkeligheten?

Noen vil holde barneverden ren og hvit. Mange leser og liker bøkene om Harry Potter. Noen mener Harry Potter, hekser og magi hører med til det postmoderne dannelsesprosjekt og at dette er en del av tidens nødvendige kompetanse, som alle barn må ta del i. Andre prøver å løse opp det hele ved å gjøre troll og drager ufarlige for barn, og sier at disse egentlig er gode på bunnen.

At åndslivet er ignorert og nøytralisert er det mange tegn i tiden på. Når barn i dag seksualiseres og småbarn blir utsatt for mishandling og drap, kan dette skje både med og

uten impulser fra åndslivet i ryggen. Demonisering ser ut til å være en del av tidsånden, uansett. Grunnene til dette kan være mange. Men det virker som manglende mot og evne til å forholde seg til virkelighet, er utbredt. Men at det gode og onde finnes, det bør barna minnes om, av de som står dem nærmest. Dette er eventyrene, som de er, utmerket egnet til.

Spørsmålene om de gode og de onde krefter i verden er for viktige temaer i barns liv til at de kan bringes inn i lovpålagte prøver som egentlig skal teste barns leseferdigheter. Når statens leseprøver i tillegg til ferdigheter også skal teste forståelse, refleksjon og tolkningsevne, roter man seg inn i lesningens kulturelle innpakning og ut i åndslivet. Her er det mange meninger.

Foreldreautoriteten når det gjelder barn og livssynsspørsmål er en meneskerett slått fast i internasjonale menneskerettskonvensjoner. Om foreldrene vil lese Grims eventyrbok, Harry Potter, Bibelen, Koranen, Donald Duck eller noe annet for sine barn, må foreldrene selv bestemme. Dette må være skolens og statens utgangspunkt. Derfor må vi ha frie skoler.

Alle bør lære å lese. Det er også en menneskerett. Men hva skal vi egentlig med nasjonale leseprøver?

Hvem definerer den globale scene?

Alternativer: I slutningen af maj afholdes to konferencer i København med to vidt forskellige verdensanskuelser som udgangspunkt

Niels Johan Juhl-Nielsen

er formand for Beredskabsforum i Københavns kommune og aktivist i Mellemfolkeligt Samvirke, blandt andet på World Social Forum i Mubai 2004.

Bjørn Lomborg, kendt for bl.a. den kontroversielle udgivelse *The Skeptical Environmentalist* og udpeget af Time Magazine som én af de 100 mest indflydelsesrige personer i verden, er klar med et nyt prosjekt. Sammen med det nyliberalistiske ugemagasin The Economist og Cambridge University Press arrangerer han og Institut for Miljøvurdering i dagene 24.–28. maj 2004 konferencen Copenhagen Consensus i København.

I en pressemeddelelse fra Institutet hedder det: «Copenhagen Consensus sætter fokus på verdens vigtigste udfordringer fra klimaændring og epidemier til korrupsion og underernæring. Hvordan kan man sikre en bedre prioritering af indsatsen overfor verdens store problemer?»

Formålet med Copenhagen Consensus er således at nå frem til en prioriteret liste over løsninger på verdens store udfordringer. Ni af verdens førende økonomiske eksperter, hvoraf fire er nobelpristagere, deltager. Konferencen og dens eksperter vil tage udgangspunkt i en liste over 10 store globale udfordringer.

Forud for annonceringen af konferencen er de 32 globale risikoscenarier blevet reduceret til 10. Bjørn Lomborg udtaler i den multimedia-

præsentation, der er koblet til hjemmesiden, at «det ville være ideelt, hvis vi havde penge til det hele». Med et tænkt budget på 50 milliarder dollars vil Lomborg forsøge at prioritere og således levere et bidrag til «den globale prioriteringsdiskussion». Det vil ske i form af en strengt faglig økonomisk prioriteringsliste over de udfordringer, «som det bedst kan betale sig at sætte ind overfor», og som «bliver så konkret, at den kan benyttes direkte af politikkerne».

Et bogprojekt redigeret af Bjørn Lomborg med titlen *Global Crisis, Global Solutions* på 700 sider med 80 tabeller og 60 grafer er allerede annonceret til at udkomme i efteråret 2004.

Bjørn Lomborgs kometagtige entre på verdensscenen er sket fra udgivelsen af *The Skeptical Environmentalist*, over udnævnelsen af den borgerlige regering i Danmark til direktør for Institut for Miljøvurdering, og nu til samarbejde med The Economist at afholde konferencen Copenhagen Consensus og være med i Time Magazines «stjernerække». Lomborgs hele «set up» må således udtrykkes et behov i tiden hos «den herskende klasse» for at finde argumenter til ikke bare nogle dominerende udviklingstendenser, men givetvis også til mulige nye tiltag.

Bjørn Lomborgs egen baggrund som uddannet statistiker lader sig ikke fornægte i hans platform. Den rene økonomiske tilgang til verdensproblemerne med alle dens udfordringer er derfor «gefundenes Fressen» for enhver nyliberalistisk regering, fra Anders Fogh Rasmussen til George W. Bush.

Men op gennem sidste halvdel af det 20. århundrede blev der udviklet platforme for «global bæredygtig ansvarlighed», hvor blot skal nævnes bidragene fra FN's Rio-konference i 1992 og Johannesburg konferencen i 2002. Her var økonomer og statistikere ikke de førende, og resultaterne blev opnået gennem megen demokratisk «bøvl» i samarbejde mellem regeringsrepræsentanter, erhvervsfolk og det globale civile samfund med dens mange sociale bevægelser. Ved disse «tre-sektor» forhandlinger om globale udfordringer er platformen anderledes omfattende og kompleks.

Således bliver beskrivelsen af «den globale scene» afgørende for den kontekst, hvori vi finder vore løsningsmuligheder. Det kan i sig selv være problematisk at sætte fokus, på opstille 30 risikoscenarier, men det er desuden udtryk for en reduktionisme i forhold til problemerne kompleksitet. En ren økonomisk tilgang kan vel næppe rumme en global bæredygtig ansvarlighed. Cost-benefit analysen bliver handlingsvejledende og ud glider etikken. Og hvad med hensynet til vore efterkommere, som Brundtland-rapporten i sin tid gjorde os opmærksomme på under det vestlige materielle boom i sidste halvdel af det 20. århundrede? Er det «os» der har magten på jorden nu, der skal lukke og slukke? Væksten, den markedsøkonomiske profitmaksimering, sættes i højsædet på miljøets og vore efterkommeres bekostning.

FN's millenniummål udgør det fælles globale grundlag der er udviklet i kampen mod fattigdom og ulighed, og som Lomborg med sit initiativ nu udfordrer.

I konceptet for konferencen Copenhagen Concience, der afholdes i København parallelt med Copenhagen Consensus for at fastholde visionen om bæredygtighed som princip for verdens fremtid hedder det bl.a.: «De industrialiserede lande har tilstrækkelige ressourcer til at kunne forbedre miljøet og bekæmpe fattigdommen på samme tid. Det er ikke nødvendigt at vente med det ene, indtil man har ordnet det andet. Klimaforandring er en alvorlig trussel, som hovedsageligt er menneskeskabt. Den kan modvirkes, hvis vi er villige til at ændre politik. Prioritering af økonomiske ressourcer i samfundet er en nødvendighed. Men det giver ingen mening alene at prioritere mellem miljøforbedringer og u-landsbistand. Ressourcer spenderet på militær, rumfart og meget andet må også med i en samlet prioritering. U-landshjælp virker, hvis den er ordentlig tilrettelagt, og den bør kombineres med bedre adgang til i-landenes markeder for u-landenes produkter».

Naturligvis må der anføres og integreres økonomiske betragtninger, når talen er om «udvikling» og ikke mindst om global udvikling, men som tidligere nævnt er den helhed, der udgør «omverdensbeskrivelsen» eller beskrivelsen af «den globale scene» afgørende som udgangspunkt.

Filippinerne var et af pionérlande-

ne, når det gjaldt at følge op på beslutningerne fra Rio-konferencen i 1992. Man tog hjem fra konferencen og påbegyndte udarbejdelsen af en national Agenda 21 og vandt anerkendelse som nyskabende med hensyn til en udviklingsstrategi, der kan udrydde fattigdommen og opnå bæredygtig udvikling på en og samme tid. Filippinerne er et af de første lande i verden, som har udtrykt, at økonomisk udvikling står i tæt forbindelse med og forstærkes gennem strategisk at forsøge at fremme udviklingens andre dimensioner. Unægtelig med en anden «klangbund» er lignende forsøg på en helhedsorientering sket i regi af Verdensbanken (Comprehensive Development Framework) og IMF's løbende interesse for institutionel økonomi.

I dokumentet «Poverty Eradication through Sustainable Integrated Area Development» (SIAD) fra år 2000 giver «Præsidentens kontor» (Filippinerne) et overblik over fattigdomsbekæmpelse gennem bæredygtig, integreret lokal udvikling. Ud over at indføre 7 udviklingsniveauer opstiller Filippinerne det tre-sektorale partnerskab eller tre-grening som i et særligt indbyrdes afhængighedsforhold styrer energier, talenter og ressourcer inden for «de tre nøgle-institutioner» i samfundet, som er «regering-politik», «forretningsverdenen-økonomi» og «civilsamfundet – det sosialkulturelle». SIAD-programmet mod fattigdomsbekæmpelse tilsigter således at være flerdimensionelle og søger at

bane vejen for integrering af nationale programmer og initiativer.

Der er seks elementer, der karakteriseres det særlige ved SIAD's metode til fremme af fattigdomsbekæmpelse indenfor rammerne af helhedsorienteret bæredygtig udvikling. Det drejer sig om:

- udviklingens syv dimensioner
- tre-sektorale partnerskaber eller tregrening af medaktører og interessegrupper
- distrikts- og lokalsamfunds-baserede visioner, planer, programmer og projekter som rummer en koncis beskrivelse af, hvad begreberne bæredygtig, integreret og lokalt forankret indebærer

- et begreb om hvor et udviklingsinitiativ kan tage sit afsæt

- evne til at integrere hensigtsmæssige nationale programmer og initiativer

- evne til at forholde sig til globaliseringens udfordring

For det globale civilsamfund er Bjørn Lomborgs «udviklingskoncept» i sig selv en udfordring. Parallelkonferencen Copenhagen Concience vil forhåbentlig kunne give inspiration til at videreudvikle civilsamfundets praksis, organisatorisk som indholdsmæssigt.

Se også:

Lomborg-konferencen:
www.copenhagenconsensus.dk
Parallelkonferencen:
www.copenhagenconscience.dk
Milleniummålene:
www.2015.dk

Mental immunitet?

Innbildske tror de det rette kan mene, om ting som ikke er på det rene.

En villfarelse kommer sjelden alene, i mange som mye om det meste vil mene, om mangt som ikke er på det rene, hindrer at de beste seg kan forene.

Vrangforestillinger holder verden fanget, i illusjonenes fiktive skinn. De er Diabolos' mentale midler, til makt over menneskesinn.

Man mangler mental immunitet, mot villfarelser om det man ikke vet, så lenge man selv god mistankeløs, går halvbevisst rundt, som i en døs.

En vrangforestilling får mest overmakt, der immuniteten ei er intakt, hvor man forsømmer å ta seg i akt; Især i dem som vrangsigndig er. I stedet for besinding sannhetskjær.

Kun den sannhetskjært kjempende kan bli fri, til innsikt i villfarelsens psykologi.

Svein Otto Hauffen

Tankar og syn

Ivar B. Løne

Dette byrja eg på før møtet om rivning av Dolvehuset, og å redda Gamle Vangen. Politikarane og det byråkratiske har ikkje alltid rett, dei vert pressa av marknadskrefter. Sterkast der er vorte dei som kjem utanfrå og som ikkje er eitt med bygdene. Lokalt kan me gjera noko med det. Men då må me tala rett frå hjarta, til slike som ser og veit. Tek me vekk roti eller fortidi går det gale.

Tek me vekk trykket frå jordi, vert stabiliteten vekke. Som med leira. Ta «trykket» i moralen og lovverket vekk i samfunnet, og det heile vert flytande, utan faste haldepunkt.

No er makt, i peng, status og *kva tykkjer andre om meg/oss/vårt* ansvar så uthola og skjelvande, utan fast styring frå folket. «Fyl oss så vert de store og sterke», ikkje det å lyda den Gudeskapte lov alt har i seg. Som: «Det du gjer mot din neste, gjer du mot deg sjølv».

Me veit ikkje vår stode, t.d. for vatn og jord utan å ha noko å samanlikna det med. Kva er gode og urfarlege arbeidsmåtar, same med hus og tunskipnad. Å bu i by eller på landet.

Sjølv gjort eller det frå andre, slikt innført, berre kjøpt eller tileigna i «lovlege» tjuveri. Av arva eller tileigna peng, som med salg av naturrikdommar. Oppdemde eller nedtappa landområde. «Av hagens frukter kan me eta fritt». Når det berre går tilbake til jordi att. Ikkje nedgrave, for då forsøpla det.

Ein av mine viktigaste tenkjarar var Gerhart Iversen med bøkene: Ikke for Nordmenn, Moral og lidelse og Livets gåte. Særs viktig var hans setning: Den som tenkjer: «kva tenkjer andre om meg, har lagt den fyrste grobunn for kreft.» Sikkert tenkt i vid tyding og, til verdensmoralen og kreftene der og. Lyda menneski meir enn Gud, det guddommelege.

Eg fekk ikkje inn i BT svar frå Andreas J. Mandelid på Ole Sæverud sin artikkel: «Finst det noko høyere enn høgsterett». Andreas sa då: «BT torer ikkje taka det inn, så mange vert støytt av det».

Men gjerningane dømer seg sjølve. No ser me domen over verden, den har aldri sett så fæl ut. Aviser vågar ikkje ut med den heile sannheiti. Øydelggja og reparera held ikkje.

**INGEN AF OS ER SLAVER!
INGEN SKAL TRYKKE OS NED!
DETTE ER MERE VIGTIGT
END LOVE OM ARBEJDSFRED!**
Carl Scharnberg

Tre vise menn

Visdom som vi overser,
ble vist av dem som innser mer.
Sannhets kjerne kommer frem,
ved de viseste blant dem.

Mange tror at de alt vet
det som er verdt å vite.
Selvgodheten skjuler
at det er for lite.

Sokrates han visste det
og viste dem som ønsket å se.
Også at vi er mest blind,
for vidsdoms-verdier – for sjel og sinn.
Senere viste Salomo
innsikt forbundet med visdom og tro.

Krisus viste at vi trenger
mere enn sirkus, brød og penger.
Noe som hele mennesket fenger.
Noe som kan vare lenger –

Noe som kan finnes over,
det vi hverdagslig forsover;
og neppe kan bli hørt og sett
ved snusfornuft og næringsvett.

Noen lar seg intet fortelle.
De er fanget i en fordomsfelle.
Men gudskjelov – til alle tider,
selvgodheten overskrider.

Det finnes her – når vi er beredt
til å lete – der vi har oversett.
Især om vi blir menneskelig tent
til å lete – i Det Nye Testament.

Svein Otto Hauffen

Kjelder – i forhold til kva

Våre vassprøvetakingar starta såleis: Me veit ikkje om vatn og elvar er betre eller dårlegare om 5 – 10 år,

utan å samanlikna med tidlegare periodar sine prøvetakingar. Me må berre starta. Før vart det gjort med augor og smak, så utslagi: meir eller mindre fisk. No byrja me å tenkja: Korleis før og etter inngrep, t.d. kalking for å få betre balanse i surleiksgarden. Så er det vorte bakteriefloraen og tungmetall, daudt eller levande vatn.

Våre fedrar åtvara oss mot stillestående vatn. Brukte smak og augor. Måleapparat fanst ikkje, men i vår tid er dette for lite. No er det vervarsling, før spåkvinner med vermerke. «Hesten med rova si var betre enn vervarslingi», sa ein gamal kar.

No har eg lyst til å taka oppatt, kvifor får me ikkje svar, eller opp ei interesse der alle er medvoktarar, slik det var før? Dette gjeld Voss sine kulturarvar, gjerne sagt Verdsarven. Eller kjelder, bokstaveleg og i overført tyding.

Eg meiner ikkje at alt skal vernast, men registrering, etter overvaking og kontrollar vil rettleida notidi: kva er på rett eller god veg, og handla deretter. Går det dårleg i naturi gjeld det å få ein snunad, same med hus og tunskipnad. Dei gamle let lite brukbart forfalla og stelte godt om gode jord og huskvalitetar. Her er det kultursoga vår kjem til nytte, gode eller dårlege arvar å taka

omsyn til.

Gode brunnar med sikkert og reint vatn bør fredast, her foresler eg den på tomti mi. Den vart attfylt, no kan den verta døde til meir. Om ikkje nett nødvendig å ha no, kan desse brunne med gode lange reinsingsveggar å gå til, verta gode å finna. Same med mange kulturkjelder elles og, ikkje godt nok med kart og foto, men viktig til å grava, spa og planta, og å verna om: «Med sveitena i andletet skal du eta ditt brød». Sova godt i gamle gode hus og sengjer.

Me må ha byggverk, brunnar, aktivitetar og levande liv som kjelder, utskjepla frå saga, for å kunne samanlikna oss, tidi og rørsjar med. Det er ikkje nok med berre i skrift, teikning og smak til verkelegare vurderingar. Tal er svært nyttig for å sjå gradsstørrelsen.

Her kjem moralen inn. Moral er å setja pris på Guds gaver der ein bur og lever, bodordet her har me i oss, t.d. i smak og lukt. Umoral er å springa etter bråk og ulevnad, spørja etter kva tener me mest peng på. Den moralske spør etter kva som er godt, rett og nyttig, det me verkeleg treng: rein luft, jord, vatn og mat. Så over alt: rein ånd, skila ut kva er lygnordet. I musikk og song reine tonar.

Ivar B. Løne

Psykisk helse 4/2004:

Psykisatri er kultur

Hva er egentlig en seng? Psykiatri er sjelden idyll. Psykiatri kan faktisk være meget ubehagelig. Fornuft bryter sammen. Psykiatri er sorg; over tapte liv, men også tapte drømmer. Foreldre kan miste barn. Behandlere sørger også over de pasientene som feiler. Psykiatri er eksistensen selv som presses til sine grenser. Den er fortsettelsen av våre allmenne livstemaer, men så blir det for mye av det vonde. Men ofte nok blir dødskrefter til livskrefter, og da er psykiatrien en fantastisk verden å virke i. Mange av oss som arbeider der, vet at vi er privilegerte.

Psykisatri er ikke lett. Men noen av problemene lager vi selv. Noen problemer oppstår, nærmest i kraft av uflaks, mens andre problemer skapes aktivt. Noen lages mot bedre og allment tilgjengelig viten. Det er en slags faenskap i det siste. Jeg nærmer meg diskusjonen om sengeplasser i psykiatrien.

Hva er en seng? En seng i psykiatrien er et annet navn på at der hvor de indre rammene ryker, søker man hjelp i ytre rammer. En seng bør først og fremst ikke bety en seng, men at det er noen andre der, med gode hjerter og faglig kompetanse. For mer enn tjue år siden var jeg selv sterkt engasjert i kritikken mot de tradisjonelle psykiatriske sykehuse- ne. Omsorgen var tveitydig. Mange fikk det de trengte, mens andre ble påført skader og fikk krenket sin verdighet. Umyndiggjøring og passivitet bidro til betegnelser som «institusjonsnevrose» og «social breakdown syndrome». Satt på spissen: Man skulle ha gode nerver for å være lenge på slike steder. Nedbyggingen av institusjonene var således en åpenbar reform å gi seg i kast med. Nå er de bygd ned, og tilstan-

dene er dypt foruroligende.

Var institusjonskritikken naiv? Jeg har vært i gamle mapper og i bokhyllene for å lese hva vi trodde på den gang. En viss generell naivitet bør man tilskrive seg selv som tjue år yngre, for all del. Men i disse gamle formuleringene finnes det ikke særlig spor av naive fantasier om at nedbygging i seg selv er et positivt bidrag. Snarere tvert imot. De positive ambisjonene om en annen, mer demokratisk og humanistisk psykiatri var sterkere drivkrefter enn den negative kritikken av det bestående. Og gjenlesningen bærer heller ikke preg av romantiske fantasier om at de utskrevne ville bli tatt imot med åpne armer. Daglig omgang med komplekse sinn, for eksempel med personer med schizofreni, fremmer heller ikke økonomisk naivitet. Selvfølgelig ville det koste. Det ville koste mer.

Den gang kom noe av inspirasjonen fra Italia. En frigjøringsbevegelse med navnet «Demokratisk psykiatri» hadde romstert i deler av samfunnet. Erfaringene var tydelige: Der hvor nedbyggingene var drevet frem av ideologisk engasjerte fagfolk, av en kulturell bevegelse med ambisjoner om form og innhold i de alternative tilbudene, gikk det ofte godt for pasientene. Om vi vil få fart på Norge, er mange av dagens italienske psykiatriske tilbud fortsatt meget verdt å besøke. Der hvor nedbyggingene var byråkratiske tiltak uten bevegelsen som drivkraft, gikk det ofte dårlig. Det finnes mange italienske historier som ligner en trist trikketur fra sommerens Oslo.

Dette vet vi mye om. Manglende omsorgstilbud bidrar til forhutlingen av mennesker. Men det rammer

også befolkningens syn på psykiatri som skremmende krefter ute av kontroll. Vi vet det, og har visst det lenge, og like fullt skjer det. En rekke samfunnsmessige tendenser bidro til avinstitusjonaliseringen. Det norske problemet er at gode hensikter historisk falt sammen med høyrebølgen. På disse to tiårene er det markant hvordan den markedsøkonomiske retorikken har tatt grep om våre samtaler om psykiatri. Vårt felles etiske problem er hva markedsøkonomien gjør med moralen. Den såkalte kronikeren vil i en slik verden alltid forbli en negativ bedriftsøkonomisk størrelse. Og dette etiske underskuddet fremmes av praktiske forhold som at de som til syvende og sist bestemmer på Gaustad, ikke sitter på Gaustad, men på Hamar. Den fysiske avstanden til det man faktisk skal forvalte, menneskers liv, øker muligheten for å distansere seg. Psykiatriens dårlige historie er nettopp preget av de profesjonelles og samfunnets ønske om å distansere seg fra den følelsesmessige smerten, enten det er via menneskesyn, murer, vitenskap, teknologi, eller ved å gjøre sjeler om til regnestykker.

Og det er kanskje der vi profesjonelle sviker: At vi i for stor grad har akseptert den administrative tenkemåten; at vi ikke i tilstrekkelig grad insisterer på at psykiatri alltid er mye mer. Selvfølgelig trengs det nå flere senger. Men vår oppgave er alltid å være visjonære om innholdet; at psykiatri er kultur, både innenfor og utenfor institusjonene. Dette er en kultur som vet noe om at noe av det mest helende er å bli møtt ordentlig av andre mennesker som er genuint respektfulle og nysgjerrige på den enkeltes erfaring. Dette koster. Alt annet er løgn.

Den mentale krise

I en verden som flyter over av realverdier er menneskene ennå lenket til sin egen ukontrollerte fantasi om de fiktive verdier (tallmassene). Selv enkelte stortingsrepresentanter gir tapt når de oppfordres til å forsøke å tenke over om de ikke hittil har forvekslet realvirkelighet med fantasiens skinnvirkelighet. Men så enkelt er det å forstå at en 15 års skoleelev ikke ville ha de minste vanskeligheter i så måte. År om annet fortsetter våre autoriteter med å lenke seg til tallmassen og fiktivverdien, og innbiller seg at disse tallmasser yngler, slik som poteten gjør. Og krisene kommer i bølger etter hvert, fordi tallmassene øker ukontrollert. Når det norske folk våkner og ser hvordan årsaken til krisen må søkes i at våre «veiledere» ikke har evne til å «kontrollere» sin fantasi, vil vi ha nådd et viktig mål.

Uriktig korrigerering av redaktøren i Samf.livs aug.-nr.

Ad. Støtten til boklageret.

Red. av Samfunnsliv, Dag Ove Johansen, har begått et stygt overtramp og brudd på god presseskikk (Jfr. "Vær Varsom-Plakaten") på 1. side i Samfunnsliv nr. 7-04. Der påstår han at Alt. Samfunn feilinformerer leserne om den uteblitte støtten til Det Frie Samfunn som Ryste ba DOJ om å sette i verk i 2003.

Nei, D.O.J! - Da Alt.Samfunn 2-04 ble levert til trykking den 20/6-04, hadde ennå ikke D.O.J. fått summet seg til å iverksette Rystes beslutning fra året før om støtte til og redning av nyorienterings-boklageret. Da bladets nr. 2 var levert til trykking var altså ennå ikke pengene kommet fra DOJ til Det Frie Samfunn fra Nyorienteringsfondet. Vår melding i tids-skriftet var helt korrekt! Dersom D.O.J. hadde fulgt med, ville han sett side 2 at redaksjonen var avsluttet 20. juni 04. På dette tidspunkt var Anders Rystes positive løfte fra i fjor ennå ikke utbetalt av eksekutøren DOJ. Dette skyldtes altså ikke Ryste, men Dag Ove Johansen som hadde "glemt" både Elofs ansøking/ begrunnelse og Rystes positive løfte i over ett år! Dette kan jeg som redaksjonssekretær og formann i redaksjons-staben dokumentere.

Jeg kan også bevitne at lageret av bøker var overfylt etter at boklagrene hos Emberland, Agda Gjøstein (Kytshagen, Voss) og lageret av 12-bindsverket hos Sverre Opsahl i Vang på forespørsel ble tatt hånd om og reddet fra råteangrep.

Vi aksept-erte ansvaret for bagring- en. Elof. hadde tillit gjennom de 40 år han brente for nyorienteringen og for folkeopplysning i skole og fritid. Jeg kan også dokumentere at Halv- ard Bjørnstad boklager i Bergen på forespørsel fra Bjørnstad selv ble reddet av E.L.F. og hentet til Elverum, sammen med et par andre del- lagre i Bergensområdet. Også psyki- ateren Bjørn Bakkes lager i Arendal ble på hans forespørsel hentet og tatt hånd om av Elof. På Elverum kostet så Elof på titusener av kroner til å bygge brannsikkert og tørt lager i en sidebygning til huset, samt sørget for oppvarming i tiår etterpå.

Men ved utgangen av 2002 var også dette lageret overfylt, og Elof tok på etterjuls vinteren 2003 telefonisk kontakt med Dag Ove Johansen med bønn om at han overtok til lagring (på Fauske) de nyorient- eringsbøker som hadde hopet seg opp i tillegg til det opprinnelige El- verums-lageret. Men noe billass med nyorienteringsbøker gratiskjørt opp til Fauske var Johansen ikke inter- essert i. D.O.Johansen skyldte på plassmangel, noe Elof. skuffet måtte avfinne seg med.

Hva skulle så vi i Det Frie Samfunn gjøre for å sikre mer plass til bøker som ble tilbudt av venner rundt i landet? Elof. ringte også rundt til andre han kjente, men ingen hadde plass, eller var for gamle til å ta på seg lagring. Jo, raus som Elof. alltid har vært mot bevegelsen og sa- ken, bygde han ut garasjen med en 2. etasje. Der er nå rikelig plass til nyo-

rienteringsbøker og det store lageret som ble kjøpt og berget fra Svein Lanser (Lanser forlag) på Årvoll ved Oslo. Even Lorch-Falch har på en enestående og raus måte berget og samlet tusenvis av bøker både mht. nyorienteringen og andre verker i til- knytning til denne. I tillegg har med- hjelperne og undertegnede hjulpet ham i å samle et stort bibliotek, det eneste i landet i sitt slag. En del av hans arbeide har vært nedtegnet i Elofs rapporter som også red. og for- fatter Dag Ove Johansen har mottatt i posten gjennom mange år. Men aldri nevnt i Samfunnsliv. Det er med andre ord samlet en uvurderlig bok- skatt på Elverum som i flere tilfeller ville ha gått tapt. Selv er jeg mektig imponert av dette store arbeidet. Er DOJ det?

Men noen hjelp fikk vi på Elverum ikke fra Dag Ove Johansen gjennom Samfunnsliv. Han glemte det hele, og lot som Elof. og guppen i Elverum ikke eksisterte. Han leste ikke en gang brev og henvend- elser. Også dette kan jeg dokumentere.

Det jeg og mange med meg er interessert i å få opplysning- er om, er hvordan styret i Nyorient- ringens testamentariske råd, ved Ag- da Gjøstein, Anders Ryste og Paulus Sivertsen stiller seg til det som er nevnt ovenfor. Og har de blitt behø- rig informert om bestrebelsene og henvendelsene fra Det Frie Samfunn gjennom D:O:J. som utga seg for å være nyorienteringsfondets formid- ler og eksekutør? - For meg som er blant de yngre aktivistene forekom- mer det ytterst merkelig at Dag Ove som redaktør av Alternativt Sam- funn ikke har vist den minste inter- esse i å regne nyorienteringsarbeidet i Elverum som minst like vesentlig som hans eget arbeide fra Fauske. Mitt forslag er: Nyorient- eringsfon- det må få 3 medlemmer til - fra El- verumsgruppa (som teller 6 voksne aktivister. De unge hjelperne holder jeg her utenom). I tillegg foreslår jeg at Dag Ove Johansen går ut av fondsstyret. Han har ikke holdt mål sett fra vår side som virker på Øst- landet.

Jeg ser nå av abonne- mentsregisteret til Alternativt Sam- funn at redaktør Dag Ove Johansen i august har sagt opp abon- nementet på Alternativt Samfunn. Dette

har kanskje interesse for mange av våre venner utover landet som holder både Alternativt Samfunn og Samfunnsliv?

Elverum 3.sept. 2004.

Bjørn Venstad

(Formann for redaksjonsstaben i Alternativt Samfunn. Styremedlem i Det Frie Samfunn.

Formann i S.O.S. Rasisme, Elve- rums-avdelingen)

(Bes opptatt i 1. nr. av Samfunnsliv. Jfr. reglene i Norsk Pressefor- bund, og loven om god presseskikk.

Jeg kan til enhver tid nås på Alter- nativt Samfunns E-postadresse som finnes på s. 2 i bladet vårt.)

Hva nu?

Blant kjempeillusjoner, hos Islam-millioner er troen på at Allah gleder seg, ved terror-mord på Diabolos-vei.

Kunne Paven i Roma, ha berget Arafat fra koma, Skal vi hjelpe noen - bør det skje før noen dør.

Han lik blir bunkret i betong. Bør gjenværende vekkes med gong gong? Det ble farvel til Arafat. Ni gjelder det å fare vel. Det gavner ei å stå tafett. Velferd skjer ikke av seg selv.

Hvem bør ta fatt etter Arafat, der Jassir sluttet løpet? Om veien videre har han intet røpet. Kan Arafats bortgang gi tilgang, til vellykket fremgang for Palestina?

For rimets skyld kalles de som hindrer, de asosiale svina. Det samme kan sies

om alt som ble gjort, mot Tibet - Mao-Kina.

Ved gjensidig respekt, for likeverd, i likevekt, kunne fredens vei vel finnes - om Kon Fu Tze i Kina, minnes

Hvem bør ta fatt, før krigens natt, blir arven etter Arafat? Moses førte Jødefolket til frihetens land, Fra Egyptiske mørke, til Kanaan.

Kunne Dalai Lama bli frigjørings-mann, for Palestinas innmurte folk og land? Fredens vismann Dalai Lama, han kunne nok finne vei, til forsoning for Palestina og Israel - Tibet og Kina.

Kan Tibets vismann Dalai Lama, bli redningsmann fra krigens drama? Har østens folk til sist fått nok av terror-krigens ragnarok? Denne menneskevenn ville ei si nei - bare han blir bedt om å vise vei - - -

Svein Otto Hauffen

Kristus markerte sin organiske desentralisme for evig og alltid ved å sin beste alder å la seg korsfeste. Prester holdt folk i vill- rede ved å holde messene på latin. I 1380 oversatte biskop John Wycliffe Bibelen og sammenfattet «Kristusimpulsen» i slagor- det Lincoln gjentok 450 år senere:

Et styre av folket, med folket for folket.

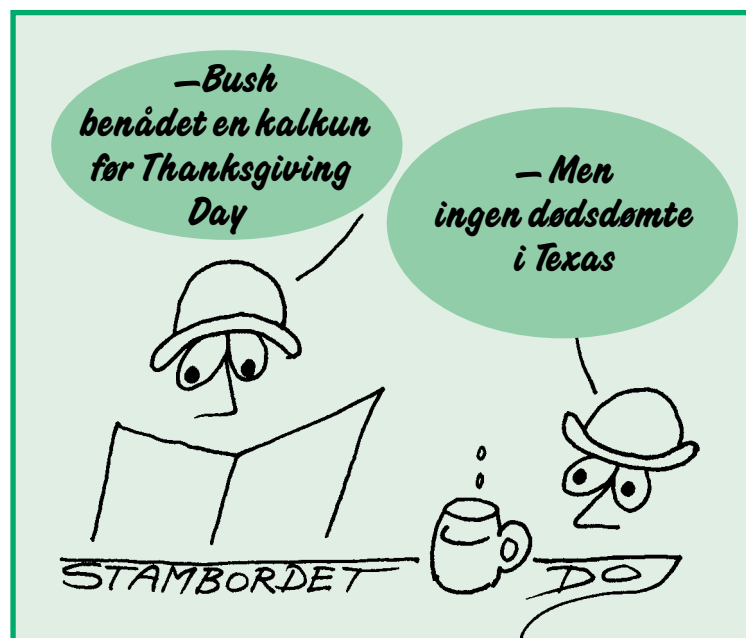
Av Ulf Christensen

SENTRALE VERKER AV B.D. BROCH- MANN OVERSETTES TIL ENGELSK

Arbeidet med å oversette "Kunsten å lese Bibelen" til engelsk er endelig kommet i gang. Det er den første boken i en serie av BDB's bøker som skal ende opp i engelsk språkdrakt. Neste bok på oversettelsesplanen, er "Kristus i samfunnet."

Ved målbevisst og systematisk å gjennomføre dekapitalisering- en og desentraliseringen ved hjelp av *den nye mentalitet* er **det lønnsomme prisfall** organisert. Produksjonsprisen vil stadig reduseres og ligge under salgsprisen. Og ved på ethvert spesial- område å la de foranomhandlede kristne syn være det avgjøren- de for våre handlinger og vår forretningsførsel er det klart at *pengelønnsomheten* vil kunne bevares den hele tid ved den ned- adgående pristendens, og naturligvis langt bedre enn ved den nuværende naturstridige oppadgående tendens, som idag med alle **kunstige** politiske midler søkes gjennomført. At det er så, vil være klart for alle bokholderikyndige og forretningskyndi- ge, som med åpent sinn og uten forutfattede meninger, nøye vil sette seg inn i saken. Det kan jo også på alle områder og på de forskjelligste måter settes opp matematisk og logisk, således som også delvis gjort i «Samfunnsliv», men betingelsen for at det matematiske bevis skal svare til resultatet i det praktiske liv, det er at det rette sinnelag, den rette tankegang er der, så også våre resulterende handlinger blir rett. -

På denne måte vil altså produksjonsprisene langsomt, men stille og sikkert gå nedover - til sist mot null.

Samfunnsliv

Redaksjon og ekspedisjon
6150 ØRSTA

Abonnement i hele Norden
Kr. 500,- pr år
kr. 250,- pr halvår

Annonsepris kr. 4,- pr mm
1. side kr. 4,50 pr mm

Abonnement kan tegnes
ved poststedene eller
direkte i ekspedisjonen

Sats og trykk:
Møre-Nytt, Ørsta